

Den hemliga trädgården

- stigar och spår -

Barnängens världsbibliotek
i Solidaritetsrörelsens hus, Stockholm
www.solidaritetshuset.nu.
bvb@solidaritetshuset.nu.
Kontaktperson: se sid.45

Internationella biblioteket,
Stockholms stadsbibliotek.
www.interbib.se
Kontaktperson: Gizela Sládic,
gizela.sladic@kultur.stockholm.se

IBBY-Sverige. Solidaritetsrörelsens hus, Sthlm.
www.ibby.se. info@ibby.se.
Kontaktperson: Gunilla Olofsson,
gunilla.olofsson@kultur.stockholm.se

Svensk biblioteksforening med fem
specialgrupper.
www.biblioteksforeningen.org.
Kontaktpersoner: se sid. 43

Solidaritetshuset

© Barnängens världsbibliotek och författarna

REDAKTÖR: Sven Hallonsten

GRAFISK FORM: Kristina Nyström

OMSLAGSBILD: Véronique Tadjo ur boken

The Seed which came from Africa,
Moderna förlag, São Paulo, 2005

TYPSSNITT: Gill Sans och Sabon

PAPPER: Galerie Art Silk, 130 g inlaga, 250 g omslag

TRYCK: Printfabriken AB, Karlskrona, september 2005

Illustration: Véronique Tadjo

Den hemliga trädgården

- stigar och spår -

En idéskrift från Nätverket Den hemliga trädgården
-världens barnböcker

*”Jag började misstro
ett skrivande utan skugga.
Det torkar så snabbt...”*

Assia Djebbar, algerisk författare

INNEHÅLL

Förord av <i>Sven Hallonsten</i>	3
Den upproriska barnboken av <i>Ana Maria Machado, Brasilien</i> Text ur <i>Buenas palabras, malas palabras</i> , 1998. Översatt från spanska av <i>Kerstin Jonsson</i> Illustration: <i>Ryoji Arai, Japan</i>	4-6
Redskap och aktiviteter. Nätverket så här långt	7
I write for the child. Dikt av <i>Véronique Tadjo</i> , <i>Elfenbenskusten/Sydafrika</i> . III: <i>Véronique Tadjo</i>	8-9
Fram för fjärran fantasier av <i>Maria Herngren</i> Illustration: <i>Behiç Ak, Turkiet</i>	10-12
Språket – vilket språk? Essä av <i>Britt Isaksson</i> Illustrationer <i>Behiç Ak, Turkiet, Sigute Ach, Litauen</i> och <i>Véronique Tadjo</i>	13-21
Blåklintens dröm av <i>Vytautas V. Landsbergis, Litauen</i> Ur <i>Dominic, den förälskade hästen</i> Översatt från engelska av <i>Anna Gustafsson-Chen</i> Illustration: <i>Sigute Ach, Litauen</i>	22-23
”Trädet”. Illustration av <i>Véronique Tadjo</i> för boken <i>The Seed which came from Africa</i>	24-25
Tusen regnbågar av <i>Sonia Nimr, Palestina</i> Översatt från engelska av <i>Kerstin Jonsson</i> Illustration: <i>Sigute Ach, Litauen</i>	26-31
Ricky Kanins skugga och Den babblande blåmusslan Två kortberättelser ur <i>Los imposibles</i> av <i>Ema Wolf, Argentina</i> Översatt från spanska av <i>Kerstin Jonsson</i> Illustration: <i>Jorge Sanzol, Argentina</i>	32-33
Att publicera varma böcker från varma länder av <i>Vagn Plenge, Danmark</i> . Översatt från engelska av <i>Kerstin Jonsson</i>	34-38
Länktips av <i>Maria Bergstrand</i> . Illustration: <i>Sigute Ach</i>	39-40
Trasten – nytt barnboks förlag	41
Mantra – ett parallellspråkigt förlag	42
Nätverket Den hemliga trädgården	
Svensk Biblioteks förening	43
IBBY	44
Barnängens världsbibliotek	45
Internationella biblioteket	46
Internationella barnboksveckan	47
Medverkande i skriften	48

FÖRORD

SPÅREN LEDER VIDARE IN i den hemliga trädgårdens skrymslen och vrår. Vi hittar vildvuxna stigar, tusen regnbågar, ett blåklintsfrö på väg från Afrika till Litauen, en babblande blåmussla, en förälskad häst och ett delat träd som sträcker sig åt alla håll.

ALL VÄRLDENS BERÄTTARE för barn finns i denna magiska, fantasifulla trädgård, vars hemligstämpel vi gärna vill häva.

Grindarna till trädgården går att öppna. Det behövs bara lite fler nycklar i form av många nya översättningar, många små och stora, modiga förlag och många besjälade förmedlare av världslitteraturen för barn. De förväntansfulla läsarna är redan beredda.

LAGOM TILL BOKMÄSSAN i Göteborg 2004 producerade vi häftet Den hemliga trädgården, ett urval barn- och ungdomsböcker från Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern. Gensvaret blev överväldigande och häftet är nu spritt till skolor och bibliotek över hela landet.

DEN IDÉSKRIFT ni nu håller i handen är en uppföljning av förra årets häfte. Tanken är att fördjupa och bredda intresset för världens barnböcker genom att dela med oss av idéer och erfarenheter. Vi har blandat texter av välkända barnboksförfattare med inlägg av våra egna barnkulturskribenter och kryddat med illustrationer av några av världens bästa barnbokskonstnärer. Sen har vi fyllt på med länktips och blänkare om intressanta projekt och låtit de olika medlemmarna i Nätverket Den hemliga trädgården presentera sig.

Som helhet en anrättning som vi hoppas ska både dofta och smaka och locka nya besökare till den barnboksträdgård som enligt Ana Maria Machado *är en plats där frihet och storslagenhet rymts*.

LÅT OSS ODLA VÅR TRÄDGÅRD, menade redan Voltaire, så alla ni som är intresserade av denna särskilda form av trädgårdsskötsel är välkomna att höra av er till Nätverket med synpunkter på idéskriften och tips om vad man kan göra för skapa opinion för större tillgänglighet och fler översättningar till svenska (kontaktuppgifter finns på annan plats).

OCH GLÖM INTE ATT kolla www.macondo.nu. Där förtecknas fortlöpande nya böcker, författare presenteras och intressanta texter publiceras. Under fliken Barn finns också en länk till Nätverket.

Stockholm i september 2005

För nätverket Den hemliga trädgården

Sven Hallonsten

redaktör

sven.hallonsten@solidaritetshuset.nu

Illustration: Sigute Ach

Den upproriska barnboken

DEN HEMLIGA TRÄDGÅRDEN, som vi alla saknar och längtar efter, är inte en plats som finns, redan iordningställd och klar, utan det är en plats fylld av minnen, övergiven av vuxna som inte lät sig fångas av kärleken. Det är en plats där frihet och storslagenhet ryms och nås genom vänskap, förståelse för naturen, konkret arbete. Det är en plats där man också får vara olydig, driva med de vuxna, undanhålla saker för dem och skrika åt varandra.

I en annan trädgård, den som tillhör Herr McGregor, kan det hända att vi tappar bort vår jacka och våra skor och att vi tillsammans med Peter Kanin utsätter oss för verkliga faror. Men vi återvänder och vi tar till och med med oss en kusin, Benjamin Kanin.

Likaledes sympatiserar vi med den oförsämde och obetänksamme ekorren Kurre Nötpigg. Vi avgudar Herr Padda från Paddeborg i *Det susar i säven*, även om han är dum, oförbätterlig, oansvarig, högfärdig, ljuger och uppför sig som en brottsling, utmanar de sociala normerna och alltid undslipper fängelse och straff.

Det finns ett aldrig sinande antal exempel.

Om vi ser på vår omvärld, på våra nutida författare, finner vi dessa upproriska drag överallt: från verk av Mioko Matsutami i Japan till Patricia Wrightson i Australien; från Monteiro Lobato och Lygia Bojunga Nunes i Brasilien till Maurice Sendak och Virginia Hamilton i USA; från Gianni Rodari i Italien till Christine Nöstlinger i Österrike; från Graciela Montes och María Elena Walsh i Argentina till Annie Schmidt i Nederländerna; från Peter Härtling och Michael Ende i Tyskland till Alki Zei i Grekland; från José María Sánchez Silva och Montserrat del Amo i Spanien till Alan Garner i England; från ungdomsböcker av Tormod Haugen och Maria Gripe till bilderböcker av Helme Heine och Tomi Ungerer. Om vi ser på de bästa böckerna i olika länder upptäcker vi att de i de allra flesta fall innehåller någon form av upproriskt element, i en eller annan betydelse. De ger uttryck för idéer och känslor som inte accepteras

Illustration av Ryoji Arai ur boken *Susu to Neruneru* (ungefär *Snusa och Natti*). Förlaget Kaiseisha, Tokyo, 1996.

av majoriteten. De förlöjliga hedervärda personer eller personer med sociala ambitioner. De utmanar etablissemangen, trotsar makten eller visar helt enkelt med fullständig uppriktighet att kejsarens nya kläder inte existerar.

Utöver kritisk läsning och att göra ett kvalitetsurval finns det en tredje möjlighet då det gäller att hantera den stora mängd värderingar som finns i böcker för barn, nämligen att sträva efter en mycket varierad diet.

Man säger alltid att *an apple a day keeps the doctor away* (ett äpple om dagen håller doktorn borta). Ett bra och sunt råd. Det betyder emellertid inte att vi bara bör äta äpplen, eller bara äpplen, päron och liknande frukter. Det är rekommendabelt att också äta bananer och ananas, kiwi

och mango, liksom olika sorters grönsaker, baljväxter, kött och ägg, fisk och fjäderfän, färskas produkter och olika sädesslag. Samma regel gäller för den andliga och intellektuella kosten. Om barnen inte läser annat än de vanligaste böckerna, av de vanligaste författarna från de vanligaste kulturerna, och från de vanligaste förlagen, kommer det att fattas något i deras diet: de blir svagare och mer mottagliga för intellektuella sjukdomar. Om en bok däremot börjar diskutera med en annan bok är läsaren den som vinner.

Om vi är överens om att det är bläögt att tänka sig böcker utan värderingar, förstår vi också att dessa framträder mer eller mindre klart. Men de finns där. De går inte att undvika. Och barnen blir lätt deras byte om de bara läser en speciell typ av böcker, en speciell typ av författare från en speciell typ av kultur.

I detta avseende sammanfaller IBBY:s (International Board on Books for Young People) idéer och strävande exakt med vad som krävs: ett främjande av förståelsen för andra folk genom barnböcker, många olika böcker, även översättningar. Men det måste verka i båda riktningarna. Om en flicka från Argentina – eller Brasilien, eller Kongo eller vilken plats som helst i vår världs ABC – läser en bok från Sverige och det är en så bra bok som *Pippi Långstrump* kommer hon att förstå mer både om sig själv och om Sverige, även om författarinnan skulle ha gjort några mindre lyckade påståenden beträffande hennes land.

Men om en svensk flicka aldrig får tillfälle att läsa en bok från Argentina – eller Brasilien eller Kongo etc. – mister hon möjligheten att lära sig ytterligare något, och de fördomar som redan finns i hennes samhälle – och som även finns i Astrid Lindgrens bok – förstärks av hennes okunighet om andra kulturer.

Översättning: Kerstin Jonsson

Utdrag ur *Ideología y libros para niños (Värderingar och böcker för barn)* i *Buenas palabras, malas palabras*, 1998.

Trädgårdsredskap och aktiviteter

Den hemliga trädgården

är världslitteraturen för barn, både de böcker som finns översatta till svenska och alla de som väntar på att bli översatta.

är också namnet på ett nätverk som bildats för att lyfta fram barnlitteraturen från Afrika, Asien, Latinamerika, Mellanöstern och östra Europa och skapa opinion för fler översättningar.

Webbsida och trycksaker

En stor satsning för att öka kunskapen om barn- och ungdomslitteraturen från Afrika, Asien, Latinamerika, Mellanöstern och delar av Europa är världslitteraturprojektet Macondo (www.macondo.nu) som drivs av Barnängens världsbibliotek i samarbete med bokförlaget Tranan. Här finns en särskild avdelning för barn- och ungdomsböcker och en länk till den hemliga trädgården.

I tryckt form finns en del av materialet i häftet Den hemliga trädgården - ett urval barn- och ungdomsböcker från Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika som producerades av Barnängens världsbibliotek till bokmässan 2004. Till bokmässan 2004 sammanställdes också broschyren Några av världens bästa barnböcker. Här presenteras ett antal barnboksförfattare från Afrika, Asien och Latinamerika, som ännu inte är översatta till svenska. Skriften och broschyren går att beställa på www.macondo.nu/hemliga.htm

Rinkeby Bokmässa

I mars 2005 var det dags för den årliga Rinkeby bokmässa. Nätverket stod tillsammans med Rinkeby bibliotek som värd för en seminariedag om barnlitteratur som inledde själva bokmässan. Meshack Asare, barnboksförfattare från Ghana (med flera titlar översatta till svenska!), en bokförläggare från Ghana och två kvinnor från Palestina, engagerade i barnboksprojekt, var huvudpersoner under denna heldag.

Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet

Den hemliga trädgården genom Maria Bergstrand och Sven Hallonsten från Barnängens världsbibliotek presenterade ett 25-tal böcker från Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern på Svenska barnboksinstitutets regelbundet återkommande bokprovning i mars 2005. Det var första gången översatta böcker från dessa områden fick en egen punkt på bokprovningen.

Biblioteksdagarna i Stockholm

I maj 2005 var nätverket arrangör för ett seminarium under biblioteksdagarna med rubriken Macondo och den hemliga trädgården – kunskap och upplevelser från andra litteraturer. Här delades nycklar ut till andra litteraturvärldar än den västerländska och vi försökte förmedla dofter och färger från barnlitteraturens hemliga trädgård.

Britt Isaksson var huvudtalare och hon sekunderades av Maria Bergstrand och Birgitta Alm från Svensk Biblioteksförnings specialgrupper och Sven Hallonsten från Barnängens världsbibliotek.

Véronique Tadjo

I write for the child
that I was
For the men and women
that our children will become

Come play with me
Under the flowering mango
My book in my lap
We shall read, travel and dream

I write for memory
I write for the future
To change the world
To comfort myself
for not having been able to change
anything

I knock at the door
Of your heart
Open up!
Open up!
We'll discuss, laugh and learn
Together

Who am I?
I'm the griot of modern times
Who retells the trodden path
And the heroic deeds of our culture,
The storyteller-poet who points to
the dawning horizon
And the winding road between the
buildings
Of our great capitals

I write
To give a book to every child
So that he can recognize himself
In this village which is the world

I read to reconquer my lost
Kingdom:
Childhood with its waterfall laughter
I read to stretch out my hand
Towards an unknown reality
To cross the bridge separating me
From others
I read to escape
To plant myself firmly in the ground
To find the answers to my questions

I draw to recreate
The spoken word
The melody of gestures and songs
The rhythm of drumbeats

I draw to recover
The fleeting movement
The furtive memory
I draw to travel back
To the garden of before
When there was no age
No language barrier
No frontier wall

I write, I read, I draw
To live in the world

Dikt av *Véronique Tadjo*, ursprungligen skriven på franska och publicerad på båda språken i katalogen **Amabhuku**, Illustrations d' Afrique, utgiven av La Joie par les Livres 1999.

Det magiska majskornet. Illustration av Véronique Tadjo ur katalogen Amabhuku

M A R I A H E R N G R E N

Fram för fjärran fantasier

Den hemliga trädgården – världens barnböcker

INÄR OCH FJÄRRAN FINNS det magiska, spännande, fantasifulla och trösterika böcker för små och stora. Likt en vildvuxen trädgård med blommor i alla regnbågens färger, taggiga buskar, uråldriga träd, näckrosdammar och djungelsnår breder litteraturens trädgård ut sig. Ändå låter vi våra barn leka enbart i en liten vrå, bland idel välkända örter och dofter. Tänk om vi skulle öppna hela den hemliga trädgården så att alla kan springa fritt och utforska dess rikedom. Palmer och kaktusar skulle bli lika naturliga som granar och björkar. Barnen skulle hitta hemliga gömslen i såväl bambusnår som syrenbuskar. Och inga arter skulle verka skrämmande bara för att man aldrig fått möta dem.

Om vi ger våra barn berättelser från Kamerun, Zanzibar, Brasilien, Vietnam, Litauen och Nya Guinea kommer Pippi och Mumintriolet, Harry Potter och Den fula ankungen få sällskap av Kwela Jamela, Afrikas drottning och Harun på sagornas hav, en blå indisk gud, kung Markatta, och många, många fler. Nya sagoväsen och hjältar kommer att dyka upp och berika vår fantasi. Ensamma, fundersamma, lekfulla och magitörstande barn kommer att hitta nya vänner i böcker från såväl Iran som England.

Ju fler berättelser, sagor och fabler vi ger våra barn desto större förståelse kommer de ha för andras livsvillkor och drömmar. De kommer att inse att vi alla är väldigt lika även om vi lever olika liv. När bästa vännen sviker gör det lika ont för Olga, 11 år i Ukraina, som för Stefan, 9 år i Sverige. Våra barn kommer även göra smärtsamma upptäckter, och möta barn som lever i fattigdom, krig och förtryck. Barn som får höra och läsa berättelser från hela världen kommer förstå att alla människor är lika mycket värda och att alla barn behöver kärlek och lek, vänner och mat, kittlande äventyr och vuxna att lita på. Dessutom behöver inte längre alla barn med rötter i andra länder känna att deras ursprung är främmande eller rentav konstigt. De kommer istället kunna känna sig stolta över att deras sagor, drakar och tappra hjältar finns här och att deras

Illustration av den turkiske konstnären Behiç Ak ur boken Yüksek Tansiyonlu Cinar Ağacı (ungefär The Plane Tree with Hypertension), Istanbul 1991

kompisar läser och pratar om dem. Innehållet kommer bli viktigare än vilket land en bok kommer ifrån, som att det är en berättelse om kärlek, magi eller sport snarare än att det är en kurdisk eller somalisk berättelse.

Bra barnböcker kan vi aldrig få för mycket av. Fantastiska fantasier väntar oss i fjärran. Nätverket Den hemliga trädgården arbetar för att lyfta fram barnens världslitteratur, både den som finns översatt till svenska och den som borde översättas. Den hemliga trädgården sprider kunskap om barn- och ungdomslitteratur från Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika, men också från Italien, Grekland, Island, Polen, Ungern...

Ja, egentligen från alla språkområden utom det anglosaxiska. Vi gör det genom att anordna seminarier och utställningar, skriva artiklar och trycka skrifter som denna, och arbeta med projekt som Macondo (som söker vara en vägvisare till världslitteraturen, bland annat genom att upprätta kommenterade förteckningar över översatt litteratur. www.macondo.nu). Vi försöker informera och söka samarbete med alla

Illustration av Véronique Tadjo ur boken *The seed which came from Africa*, utgiven av förlaget Moderna, São Paulo, Brasilien

som arbetar med och för barn och ungdomar (lärare, förskollärare, bibliotekarier, politiker, förläggare, m.fl).

Den hemliga trädgården består av flera organisationer: Barnängens världsbibliotek i Solidaritetshuset i Stockholm, IBBY-Sverige, Internationella Biblioteket/ Stockholm stadsbibliotek och Svensk Biblioteksförning (med sina specialgrupper för Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika, för Barnbibliotek, för Mångfald och flerspråkighet, för Skolbibliotek samt för Unga vuxna) och BUS (Sektionen för barn- och ungdomslitteratur i Sveriges Författarförbund).

Namnet **Den hemliga trädgården** har vi tagit efter den brasilianska författaren *Ana Maria Machado* tacktal som hon höll när hon mottog H C Andersen-priset år 2000. *Ana Maria Machado* talade inspirerande om vikten av översättningar med utgångspunkt i den brasilianska barn- och ungdomslitteraturen, som för de flesta av oss är en hemlig trädgård:

”Vår trädgård är naturligtvis helt olik den skira trädgård där *Tummelisa* brukade sova i en blomma, som *H C Andersen* berättade om i vår barns saga.

Men vår trädgård är tropiskt vacker och i samklang med omgivningen, den passar i landskapet runt oss ...”

Den hemliga trädgården vill ge alla barn och ungdomar i Sverige möjlighet att upptäcka och utforska världslitteraturens vida hemliga trädgård. Vi tror att en sådan litterär och även bildmässig erfarenhet (genom alla barnboksillustrationer) berikar fantasin och kreativiteten. Vi tror också att den ger en mer vidsynt och solidarisk syn på världen och alla människor. Barn som läser världslitteratur kommer dessutom säkert att som vuxna vilja fortsätta läsa litteratur från världens alla hörn. Och vi som är vuxna idag? Vi får givetvis också utforska barnens hemliga trädgård. Så tveka inte! Visst luktar gamla rosenbuskar förföriskt. Men, ta några steg till, slink in bland träden, gå bortom de lila blommorna. Känn doften, hör sanden som viskar att ... ”

Ingen blir någonsin för gammal för fjärran fantasier.

Språket - vilket språk?

Barnlitteraturen över hela världen är försiktig, ganska klinisk, ”skriven utan skugga”, och följer helst koloniala språk- och litteraturmallar (engelska, franska, tyska, spanska/ portugisiska, arabiska). Men modersmålen och med dem berättarspråken och berättartekniken är betydligt friare, mustigare, roligare. Många aktuella vuxenförfattare världen över konfronterar modersmålen med kolonialspråken och skapar en uttrycksfull och egensinnig litterär stil, som når långt.

VARFÖR HÄNDER SÅ LITE med barnlitteraturen? Vem vågar bygga upp detta nya, skriftliga berättande också för barn? Kvinnorna, som just nu kommit längst och som dessutom har en så stark tradition som muntliga berättare, grioter? Var skall man söka efter litterära förebilder, impulser?

Svenska språket har börjat öppna sig, berikat av invandarspråken och vi har några unga författare som vågar bryta satsbyggnader, buffa på verbformer och blanda in sina hemspråk på ett sätt som är mycket uppiggande. *Jonas Hassan Khemiri* med *Ett öga rött* är ett bra exempel. Fler borde ge sig på det. Och de och vi behöver få inspiration av översättningar från andra länder, som t ex *Bali Rai* (o)planerat bröllop/(un)arranged marriage.

Skilnaden mellan det man berättar och det man skriver

Långt före skriften fanns berättandet överallt i världen. Och de professionella afrikanska sagoberättarna - grioterna - de ”vandrande biblioteken”, finns än i dag, främst i Västafrika. De har kallats mänsklighetens minne, folkets massmedium. Deras berättelser förmedlade/överförde samhällsmoral, afrikanska dygder, överlevnadsstrategier. Grioterna var ordens mästare, skapare och tolkare, de var dansare och sångare. Ibland var de anställda hos en furste eller storman som medeltidens barder eller dagens PR-folk. Berättaryrket gick i arv, ofta bland kvinnor.

Den folkliga - men professionella - muntliga berättartraditionen, för oss mest känd i *Tusen och en natt*, liknar modern fiktion med berättelser

i berättelser, långa och korta, fantastiska och vardagliga, hemska och humoristiska. De är inskjutna i varandra och när det är som mest spännande kan huvudpersonerna börja recitera poesi.

Ett annat exempel är *Kalila och Dimna*. En arabisk översättning av en persisk fabelsamling, sammanställd från indiska källor från 700-talet. Berättelserna ligger ask i ask med två-tre ramberättelser som förstärker stabilitet för berättaren - och åhörarna/läsarna.

Det är en allåldersbok, full av fabelns burleska skämt och moraliteter, där påfallande mycket är välkänt för svenska läsare, eftersom detta är källan till hela vår fabeltradition.

I våra sentida utgåvor, då sagor skulle vara för barn, har man reducerad denna berättarteknik, släppt ramberättelsen t ex om den sensuella Sherazade och gjort böcker av olika avsnitt: Aladdin, Ali Baba, Sinbad. Detta gäller inte enbart *Tusen och en natt*. Samma redigeringsteknik använder vi i ungdomsupplagor av till exempel Don Quijote, aktuell i år med sina 400 år sedan den första tryckningen. Den är skriven på inkvisitionens spanska språk, men full av morisk, judisk och bondspanskt berättartradition. Men där låter man i stället själva ramberättelsen bli huvudsaken i utgåvorna för barn och släpper skrönor och anekdoter, fantastier och utflykter i tid och rum.

Många västerlänningar har känt sig kallade att uppteckna denna rika berättarskatt från hela världen. Ibland noggrant och vetenskapligt, ibland "tolkat" till västerländsk tradition. Ibland i andra eller tredje led urvattnade till "barnvänliga" sagor, fabler och äventyr. Därför är det dessa genrer man framför allt hittar när man söker efter barnlitteratur från alla delar av världen.

Att erövra erövrarnas språk

På den afrikanska kontinenten blandas kulturer och språk från avlägsnaste tider till elektronikåldern med en vitalitet som kan ta andan ur en seg europé. Men litteraturen skrivs fortfarande helst på kolonialspråken engelska, franska, portugisiska, tyska efter 1884-1885 års stora "tabberas" då alla europeiska länder tog för sig som Emil i Lönnebergas fattighjon.

Även arabiskan är ett kolonialt språk, som redan på 600-talet blev det första skriftspråket i Nordafrika, inte bara administrativt utan även som poesi och prosa. På 1000-talet trängde islam ner till länderna söder om Sahara och med islam följde arabiskan. På 1800-talet började man använda det arabiska alfabetet bland annat för olika stamspråk som fulani i Västafrika, hausa i norra Nigeria och wolof i Senegal.

Nöjesläsning är inte prioriterat i det arabisktalande samhället och är ett nytt fenomen. Läsning knyts traditionellt till *Koranen* och dess språk (klassisk arabiska) utgör fortfarande riktlinjer för allt litterärt skapande, även om man för barn skriver en något förenklad form. Denna litterära arabiska är gemensam för alla arabisktalande länder, medan talad arabiska varierar från land till land och mellan städer, landsbygd och

Illustration av Véronique Tadjo ur Mandelas Sagobok till sagan "Spindeln och kråkorna" (trad)

ökenområden. Att skriva på dessa arabiska vardagsspråk t ex för barn anses inte riktigt lämpligt och väcker alltid kritik. Denna språkstrid är påtaglig till exempel i Palestinas unga barnboksutgivning.

Mot denna höglitterära arabiska tradition står talspråket i dess folkliga, muntliga form nedtecknad i *Tusen och en natt*. Men denna folkliga berättartradition ansågs till bara för några decennier sedan inte som Litteratur. Sagoberättarna, deras folkliga språk och deras status hittar man nu i arabiska filmer och tv-serier, medan tv-nyheter presenteras på högarabiska.

Arabiska eller franska?

Driss Chraïbi, Marocko, valde tidigt franskan som litterärt språk. Varför? Han menar att det självutlämnande och spontana språk han sökte för att berätta om sin uppväxt inte gick att åstadkomma på litterär arabiska, som skiljer sig lika mycket från den talande marockanska arabiskan som det klassiska latinet från den moderna franskan. Modersmålet, vare sig

det är den arabiska dialekten eller ett berberspråk, saknar litterär tradition. Och av litteraturspråken, den klassiska arabiskan och franskan, är det ena associerat med religion och tradition och det andra med kolonialism och västerländsk modernitet. För hans uppgörelse med koranskolorna och islam återstod bara franskan. (*Enkelt förflutet/Passé simple*, 2005/1954)

Assia Djebar, Algeriet, filmare, översättare och en mycket stark nobelpriskandidat, upplever en liknande konflikt mellan det algeriska samhällets arabiska, faderns franska och modersläktens berberdialekt. Franskan segrar men konflikten är litterärt givande. Hon säger: "Jag började misstro ett skrivande utan skugga. Det torkar så snabbt..." Och hon tillägger: "Det var som om mitt stumma sökande efter ljus och skugga hade vacklat till och drivits från en livgivande ängel, föräldralöst, därför att ett språk i mig plötsligt stött samman med ett annat..." (*Ett fängelse så stort/Vaste est la prison*, 2002/1995)

Ahmadou Kourouma, Elfenbenskusten, är en av det franskspråkiga Afrikas mest välkända författare. *Kourouma* har gjort sig känd för sitt radikala användande av det franska språket (som inte uppskattats av fransmännen). Han bryter upp det, väver in ord från sitt eget modersmål malinke, och tvingar det franska språket att uttrycka en samtida afrikansk föreställningsvärld och verklighet, även med ett barn som berättarröst. *Allah gör som han vill /Allah n'est pas obligé* (2002/2000) är en vuxenroman, men med barnsoldaten Birahima som huvudperson och som berättar på ett mycket fräckt och uttrycksfullt språk, där han ofta använder två franska ordböcker och en engelsk "för att inte gå vilse bland svåra ord".

Dessa författare i original är inget för min gamla svenska skolfranska, och säkert knepiga att översätta, men finns nu på svenska tack vare ett gott arbete från översättare som *Ebbe Linde*, *Ingvar Rydberg* och *Åsa Larsson*.

*"Genom
henne visade
modersmålet upp
sina huggtänder"*

(*Assia Djebar*)

Under arbetet med *Macondo* har jag svurit över att jag inte kan arabiska, portugisiska, afrikaan, swahili, kinesiska. Men det finns många som kan och översättarbristen är inte längre en ursäkt för förlagen. I Sverige finns nu gott om både lektörer och översättare från de flesta språk. Det är inte heller dyrt, för översättararvodet är fortfarande försumbart. Man borde t o m kunna göra som

med poesiöversättningar - ha en översättare för mottagarspråket och en medhjälpare från avsändarspråket.

Föfattarna jag nämnt skriver lysande om unga människor, ofta om sin egen barndom, men det är tyvärr inte barnböcker. Men mycket snart kommer förhoppningsvis deras språk att inspirera andra djarva författare att ta tag i barnlitteraturen.

Världen väljer engelska

Chinua Achebe, Nigeria, började som journalist och har igbo som modersmål. En författarpionjär som blivit klassiker. Hans debutbok *Allt går*

sönder / *Things Fall Apart* (2004/1958 Macondos klassiker) har sålts i över 10 miljoner ex och är översatt till fyrtiofem språk. Han är utbildad på franska, men valde engelska som skrivspråk eftersom engelsmännen under andra världskriget bevarade mycket av den traditionella strukturen i sina afrikanska kolonier trots destruktiva missionärer. Dessutom uppstod på 50-talet ett skrivcentrum i Onitsha i östra Nigerias med tryckerier, förläggare, skrivarkurser, försäljning av rafflande och moraliserande pamfletter och följetonger, en folklig litteratur som blandade uppbyggelse med sex och våld och som skrevs på ett pittoreskt, mustigt idiom. Achebe skrev en engelska med distinkt afrikanskt tonfall och med ordspråk och metaforer översatta från igbo. Han, liksom senare *Wole Soyinka*, nobelpristagare, ville även nå kolonisterna och korrigera deras Afrikabild.

*-Folk byltade ihop
sina ord till bylten,
som smutstvätt*

(Calixthe Beyala)

Elieshi Lema, Tanzania, gäst på bokmässan 2004, skriver barnböcker på swahili, men gav ut sin första roman för vuxna på engelska, *Bränd jord / Parched Earth* (2004/2001) Hon kände att hon inte kunde skriva om kärlek och erotik på swahili, där hon saknar språkliga referenser. Däremot finns de på engelska. Möjligen kan detta språkval också ge hennes barnböcker en större frihet.

Av de många som skriver på apartheidsens afrikaan eller förtränger den (Coetzee) är *Antjie Krog*, den mest spännande. Hon är en lysande journalist och poet, och menar att även vita som hon, har hemortsrätt i Sydafrika, är afrikaner. Hon har inte skrivit några barnböcker, men skildrar sin barndom, uppväxt, kampen mot apartheid. Hennes bevakning av Sanningskommisionen är redan legendarisk och allt hon skrivit finns också på engelska. Men inget på svenska!

I *A change of tongue* (2003) med en flundra på omslaget, beskriver hon Sydafrikas tilltänkta/förväntade förvandling i en metafor: "De unga plattfiskarna är perfekt byggda och måste gå igenom olika sorters förvandlingar och metamorfoser innan deras sidor är bestämda. Samtidigt sker andra former av assymetri. Ögat från undersidan flyttar till den andra sidan, som nu kommer att fungera som översidan. Munnen blir rund, näsan och gälarna flyttar till andra positioner, olika skallben utvecklas asymmetriskt och den övre sidans mörka pigment utvecklas..."

Men hennes slutsats är att en människa inte kan förändras, faktiskt inte skall förändras. Det skulle göra att hon inte är sig själv, få henne att förlora sin självkänsla och upplösas, falla sönder. Samla en blandning av identiteter, visst. Förvandling, nej.

Booker-priset, skapat 1969 i Storbritannien, sköts av National Book League och anses som det viktigaste priset för skönlitteratur skriven på engelska av medborgare i Brittiska samväldet, Irland, Pakistan och Sydafrika. *John M. Coetzee* är den enda som fått det två gånger; 1983 med *Historien om Michael K/Life and Time of Michael K.* och 1999 *Onåd/ Disgrace*. Detta prestigefyllda pris har naturligtvis en stark dragningskraft på den

engelskskrivande världen, vilket gäller inte minst Indien med pristagare som *Salman Rushdie* (1981), *Arundhati Roy* (1997).

I Indien finns just nu en oerhört intressant nyskapande och bred författargeneration. Men ingen skriver barnlitteratur. Vem vågar skaka om barnlitteraturen som antingen är bunden vid goda brittiska mallar som den vänlige Ruskin Bond eller långsamt kvävs i sagotradition? Ett stort undantag finns naturligtvis - *Salman Rushdie* med *Harun och sagornas hav* /*Harun and the Sea of Stories* (1991/1990). Generös, fräck, rolig och med en stark känsla för vad själva berättandet innebär i världen. Han är i sin fulla rätt när han förlägger "Oceanen av sagoströmmar" till Indien och säger: "Olika delar av Oceanen innehåller olika historier och eftersom alla de sagor och berättelser som någonsin framförts fanns där tillsammans med de historier som just höll på att uppträffa, var Oceanen av Sagoströmmar i själva verket alla tiders största bibliotek. Och eftersom alla historier fanns i flytande form hade de inte förlorat förmågan att förändras. De

kunde fortfarande förvandlas till nya former av sig själva, förena sig med andra och bli till nya historier..."

"Historieberättandet är som ett jonglerande. Man låter en massa olika historier dansa omkring i luften och jonglerar upp och ner med dem, och om man är skicklig tappar man ingen."

(*Salman Rushdie*)

Om att ha ett monster i fickan

Spanskspråkiga - koloniala Latinamerika har inte haft tid eller plats för barnlitteratur på riktigt. Argentina med sin starka anknytning till Europa är möjligen ett undantag, men det som finns/skrivs där översätts inte av svenska förlag, som tycks vänta på barnlitteraturens Hundra år av ensamhet. Vänta inte för länge. Varför inte börja med *Graciela Montes*, "som har ett monster i fickan", och/eller *Ema Wolf*? Båda är etablerade och älskade i den spansktalande barnboksvärlden. Tillsammans vann de

det stora förlaget Alfaguaras litteraturpris 2005 med en vuxenroman om Marco Polo (*El turno del escriba*). Nu kanske något svenska förlag nappar på deras barnlitteratur?

Portugisiska Brasilien är ett undantag och har, med sin starka anknytning till Västafrika och Karbien sedan slavhandelns dagar, av portugisiska skapat ett eget generöst och litterärt språk. Under de hårda diktaturåren på 1960-70-talen snöptes den brasilianska litteraturen och pressen av en stark censur, men barnboken överlevde eftersom den ansågs ofarlig och menlös. Men sagor kan berättas på många sätt och är till sin natur subversiva. Sagan hämtar kraft från sin samtid och anpassas till den. Folksagan arbetar med motsatser: god/ond, fattig/rik, vacker/ful, stad/land, dum/klok, lat/flitig. Berättaren fokuserar det som hon eller han uppfattar som mest angeläget och många lite mer komplicerade sagor problematiserar frågor som makt och vanmakt, rättvisa.

Kreativa författare och tecknare tog tag i det friska brasilianska språket

Illustration av Sigute Ach ur *Dominic, den förälskade hästen* av Vytautas V. Landsbergis

och berättartraditionen och skapade en boom inom barnlitteraturen, samtidigt som övriga Latinamerika hade sitt stora vuxenlitterära genombrutt. Därför har vi *Lygia Bojunga*, Astrid Lindgren- pristagaren 2004, *Ana Maria Machado*, HCAndersen- pristagare 2000 och många, många fler.

Bildspråket internationellt?

Jag vet inte vilket språk *Marjane Satrapi*, årets Peter Pan-pristagare, egentligen skriver på. Hon är uppvuxen med farsi i Iran, gick fransk grundskola, kämpade med klostertyska i Wien, mötte engelskan i Europa och USA. Men jag vet hur hon tecknar: svart på vitt som bländar ögat och hänger kvar på näthinnan som skuggbilder. Hon använder serien som form, av en recensent i New York Times kallad "graphic novel". Det kompakta schal-svarta var till en början ett självändamål, eftersom hon aldrig fått lära sig se och teckna människokroppen. Efter *Persepolis* - böckerna om hennes barndom och uppväxt - har nu kommit den betydligt fräckare *Embroideries*, som handlar om vad kvinnor pratar om när de är för sig själva. De broderar inte utan talar om erotik, och titeln syftar på plastikkirurgi, lyftningar, "lagningar" av mödomshinnor. Den fick ett entusiastiskt mottagande i USA våren 2005.

Vi brukar tala om kontexten - vad som finns i och under text och bild.

Ibland om undertexten. Här krävs en skärpning av kunskap och intresse hos lektörer, översättare och recensenter. Text är lättare att analysera, vad gäller bilder är vi fulla av förväntningar, stereotyper, exotismen. För svenska bilderböcker har vi gemensamma referensramar.

Mitt slappaste exempel är en BTJ- anmälan av *Niki Daly*, *Pojken och vågorna*, där recensenten inte kunde förstå vad det var för märkvärdigt med denna vanliga badstrandshistoria. För Sydafrika var den frigörande. Den visade att svarta familjer och barn hade fått tillgång till Kapstadens finaste strand, hittills endast för vita.

Fräcka konstnärer

Bilderna ger större frihet säger man. Visst. *John Kalika*, Tanzania, kan ohämmat teckna apor som bybor, människor som djur utan att beskyllas för rasism. Elefanten Elefant med rumpan i vädret, som får en spruta på sjukhuset är en fantastisk bild, mycket långt från vår franska *Babar*. Men *Niki Daly*, en vit sydafrikan borde inte ha tecknat Songololos mormor som stor och tjock i den första sydafrikanska boken om en vanlig sydafrikansk stadspojke och hans vardag (*Inte så fort, Songololo/Not so fast Songololo* (2001/1985). Vita förläggare och skolfolk ansåg att hon av svarta läsare kunde uppfattas som en rasistisk karikatyr. Men hon är en gestalt som för alla symboliserar kärlek och värme - som *Miriam Makalima*, *Niki Dalys* "nanny" som tillägnades boken. *Niki Daly* vann striden och den är hans mest framgångsrika bok hittills.

I bilderna från *Mandelas sagobok* (*Madiba Magic* (2002/2003) möter vi nya,

Illustration av Behiç Ak ur boken Rüzgarn Üzerindeki Şehir (ungefär Staden i vinden), Istanbul, 2000

fräcka, professionella afrikanska konstnärer med en okonventionell syn på bild och illustration, inte minst *Véronique Tadjo* från *Elfenbenskusten*. Hon är dessutom en mycket god berättare/författare och är kanske den som vågar/kommer att ge Afrikas barnlitteratur en ny röst.

De folkliga kinesiska bondemålningarna, så populära i väst på 70-talet, gav tyvärr inga bilderböcker för barn. Men nu har Kina många spännande bilderböcker på gång. Texten vet jag inget om, men det vet *Anna Gustavsson Chen* på Internationella biblioteket. Hennes intressanta urval och skickliga översättningar i novellsamlingen *Solsken i munnen*, tänkt även för gymnasiet, ger mersmak.

Japans bilderbokskonstnär *Ryoji Arai* var helt okänd för en bredare svensk publik när han fick Astrid Lindgren Memorial Award 2005. Men han fanns med i Svensk biblioteksförnings specialurval av Världens bästa barnböcker 2004. Ryoji Arai berättar att han inspirerats av färg, form och tryckteknik, ja själva lukten i klassiska amerikanska bilderböcker. Eftersom förlagsintresset för Japan ökat med hjälp av **Manga**-seriernas framgångar kan han bli en inkörsporten till annat spännande japanskt.

Och om Astrid Lindgren Memorial Award fortsätter att väcka intresse och det strömmar in välunderbyggda nomineringar från hela världen, kan det ge oss i Sverige en unik - och lättåtkomlig - bild av vad som finns och vad som är på gång. Och borde göra den svenska barnboksvärlden betydligt mottagligare för all världens berättare.

Blåklintens dröm

OCH BLÅKLINTEN DRÖMDE att hon hade förvandlats till en behagligt varm vind, en sån som blåste ur Dominics näsborrar. I samma dröm kom hon plötsligt ihåg att precis den sortens behagliga och varma vindar blåste i Afrika, som hon kom från. Fast att säga att hon "kom därifrån" var kanske inte riktigt rätt, det var bättre att säga att hon hade "såtts" där. Ett halvår tidigare hade hennes frö mirakulöst färdats från Afrika till Litauen och slagit rot. Och nu hade den vackra blåklinten följande fantastiska dröm:

Först drömde hon om en stor äng full med blåklint som bredde ut sig någonstans vid Afrikas kust ... Till och med i drömmen förstod hon att detta var hennes stora moderland och att alla dessa djupblå blommor var hennes morföräldrar och farföräldrar, systrar och kusiner. Fortfarande försjunken i samma dröm flög hon över blåklintsängen och såg Afrikas hela magnifika skönhet från ovan: mångfärgade lyckliga fjärilar flög över ängen, gigantiska baobabträd växte i närheten och små apor gömde sig bland deras grenar. De var väldigt hemlighetsfulla och satt hopkrupna i baobabträdet och smyckade sig med dess löv. Om man såg trädet på håll kunde man inte ana att det var fullt av apor. När blåklinten hade beundrat de hemlighetsfulla aporna svävade hon lätt som en sommarvind över Afrika, och efter en stund upptäckte hon en tyst ung flodhäst vid namn Nicodemus, som betade en liten bit från blåklintsängen. Gläntans skönhet förstummade honom. Han ville säga: "Vilken vacker glänta, det är så roligt att leka här!" men kunde inte få ur sig ett ord ...

Blåklinten svävade högre och längre bort. Bland några bananträd i närheten fick hon se en liten elefant som hette Phil hoppa på ett ben, full av blommig sommarglädje. Philips stora och kloka föräldrar, herr Pilipavicius och fru Pilipaviciene, betade i närheten. De var så vuxna och allvarliga att de aldrig hoppade på ett ben utan bara talade allvarligt om sitt allvarliga liv i det allvarliga Afrika.

"Undrar om det kommer att växa tillräckligt med bananer här till hösten, eller om vi måste äta ananas?" funderade herr Pilipavicius.

"Jag vet inte. Men om bananerna inte räcker så måste vi äta ananas, det finns inget annat att göra", svarade fru Pilipaviciene. "Och om det inte finns tillräckligt med ananas får vi resa till andra änden av Afrika, där min kusin, fröken Pilipaviciute, bor. Hon skriver att gräset alltid är grönare på andra sidan kullen, och eftersom vi inte är där finns det massor med mango och kiwifrukter på träden ..."

När blåklinten hade beundrat den majestätiska synen av elefanter

och bananer återvände hon till sin hemglänta. Fastän hon fortfarande drömde var hon mycket angelägen om att få veta hur hon hade kommit till världen. I samma stund som hon landade såg hon två blåklintar som växte en bit längre bort – hennes far och mor. De slingrade sig ömt om varandra och pratade.

”Snart kommer våra frön att mogna och våra små döttrar att sås. Jag undrar var de kommer att växa, vart vinden ska föra dem. Kommer de att växa upp till vackra och snälla små blåklintar? Eller blir de odågor?”

Medan pappa och mamma blåklint talade spred de sina pyttesmå frön som genast fångades av den varma vinden och fördes ut över hela det vida Afrika. Men ett litet frö flög högt upp i luften, upp till molnen och

änglarna. Vindpusten hann ifatt storken Alfonso, som var på väg till Litauen med sin fru Birute. Vinden försökte flyga ikapp med honom, och storken och hans fru hamnade genast på efterkälken. Det vinden inte märkte var att det lilla blåklintsfröet fastnade i storkens fjädrar. Även om han skulle ha sett det är det väl knappast troligt att han skulle ha kommit tillbaka för ett litet frös skull? Han lät det flyga så långt storken kunde se. Och storkens

ögon såg mycket långt: bortanför Afrikas kuster, bortom Italien Schweiz, Tyskland och Polen, vid kanten av Östersjön, såg han Litauen som sov bland vackra dalar och slingrande floder. Vintern gick mot sitt slut och våren var på väg. Storken Alfonso skyndade sig för att hinna till Litauen tillsammans med våren, till sitt bo i den stora eken, mitt på ängen där grodorna kväkte och den vilda hästen Dominic betade.

Illustration av Sigute Ach ur boken *Dominic, den förälskade hästen* av Vytautas V. Landsbergis

Översättning: Anna Gustafsson-Chen. Texten är ett utdrag ur *Landbergis Dominic, Den förälskade hästen* med illustrationer av Sigute Ach, översatt från en engelsk översättning av det Litauiska originalet. Boken beräknas komma på svenska under 2006

Illustration av Véronique Tadjo ur boken "The seed which came from Africa", utgiven av förlaget Moderna, São Paulo, Brasilien

Illustration av Sigute Ach ur Dominic, den förälskade hästen av V. Landsbergis

Sonia Nimr

Tusen regnbågar

MOHAMMAD GÅR MED snabba steg och försöker hinna ifatt sin far som skyndar framför honom. Han är glad och förväntansfull, och han känner sig mycket privilegierad denna kväll. Det är sed i byn Deir Samit att det varje natt ska finnas en person som är ansvarig för att gästhuset görs i ordning, så att huset när männen kommer är sopat, elden förberedd för kaffekokning, kaffekannorna av mässing rengjorda och putsade, kaffekopparna snyggt iordningställda på mässingsbrickan, keramikkrukorna fyllda med friskt vatten och madrasser och kuddar arrangerade mot väggen.

I kväll är det Mohammads pappas tur och Mohammad ska hjälpa honom att få allt iordning. Men det är inte därför han är så förvåntansfull. I kväll kommer byns män att bli underhållna av Hakawati (en historieberättare). Och han, Mohammad, kommer att kunna höra honom bättre än de andra pojarna eftersom han har tillåtelse att vistas inne i gästhuset.

Ett väldigt oväsen från pojkarna annonserar den förnämna gästens ankomst. En grupp män går för att möta honom och eskortera honom till gästhuset. Historieberättaren stiger av åsnan och hälsar på männen med kungliga gester. Han vet från sina resor över hela Palestina hur ivriga människorna är att få höra hans berättelser och hur de ser hans besök som höjdpunkten på skördesäsongen.

Männen som befinner sig inomhus bereder plats för honom i mitten av rummet, på den bästa madrassen vänd mot dörren. I dörröppningen trängs pojkarna för att kunna se honom ordentligt och för att kunna höra hans magiska historier, samtidigt ger de Mohammad avundssjuka blickar. När männen har druckit den första koppen starkt kaffe och småpratade lite om skörden och vädret, lämnar de en efter en huset för att återvända med varsin säck fylld med säd, som de högtidligt tömmer på mattan framför historieberättaren. Efter en kort stund finns det tre högar, vete, korn och majs. Säd är historieberättarens betalning på sommarens. Detta växlar självfallet med årstiderna, på hösten är betalningen oliver och olivolja, på våren är det ost. Är det inte skördetid duger en korg med ägg.

Efter att betalningen är slutförd betraktar historieberättaren förnöjt högarerna och börjar berätta sina historier på klassisk rimmad arabiska, samtidigt som han spelar på sin Rababah (ensträngad fiol). Männen sitter tysta och lyssnar intensivt till historieberättarens röst som tar dem till avlägsna platser där de vandrar runt bland legendariska personer och blir förälskade i vackra prinsessor. Till och med pojkarna slutar att knuffas i dörröppningen då berättaren sjungande framför sin historia. Deras blickar är som fastnaglade vid berättarens läppar och händer.

”... Då Anter höll svärdet i sin hand sken solen på den skarpa eggen, som reflekterade strålarna i tusentals regnbågar... det är precis så han minns Ablas leende... så han började deklamera dessa verser...”

Hemma hos Um Ali utspelar sig samtidigt en mycket mindre formell scen. Kvinnorna sitter i en ring på gården under bar himmel och dricker myntate. Deras händer är upptagna med att brodera, fylla vinblad med kött och ris, laga gamla kläder eller sköta om småbarnen. Barnen är många och de är mycket goda lyssnare. Um Alis berättelser skiljer sig från dem som den gästande Hakawati berättar. Hennes berättelser återges på vardaglig arabiska och de handlar inte om gamla legender. De är välkända och fullständigt gratis. Um Ali berättar folksågor som till och med är ännu mer magiska. Barnen ber om sina favorit-

historier. Den om den listiga Hasan som alltid klarade de prövningar den elaka fadern till flickan han var kär i utsatte honom för, eller den om Nun Insis som besegrade den onda anden helt på egen hand trots att han var så liten.

Historierna som berättades av Hakawati och av mor- och farmödrarna var inte avsedda för barn, inte heller var de omgjorda eller förenklade för att passa barn. De berättades av mor- och farmödrar med samma direkta, rättframma språk som de använde i det dagliga livet i byn, utan hämningar, inte ens när det handlade om sexualakter och kroppsfunktioner. De här historierna återspeglar det sociala, politiska, ekonomiska och religiösa tänkandet på den tiden.

Folksagor överallt på jorden behandlar problem som berör människornas liv: syskonrivalitet, förhållandet mellan barn och föräldrar, styvmödrar, äktenskap, familjeproblem, hustrur och svärmödrar etc... Problem som även barn kan identifiera sig med, inramade i en sagostruktur med alla de element som gör den typen av berättelser så speciella, magi, andar, demoner, hjältar och hjältinnor med övernaturliga krafter, och det goda som alltid vinner på slutet. Detta gjorde dem mycket tilltalande för barn.

”Det var magiska tider”, brukade min mormor säga till oss. ”Borta och kommer aldrig igen”. Och hon hade rätt.

Med hänvisning till idag rådande normer tar institutioner som arbetar med barn, skolor, klubbar och liknande, avstånd från folksagorna så som de berättades av de äldre. Deras ämnen och framför allt det målande språket anses rasistiskt, kvinnofientligt, oanständigt, omoraliskt, politiskt inkorrekt och opassande för barn. Antropologer har givetvis en annan syn eftersom de betraktar dessa berättelser som en naken och ärlig återspeglning av det samhälle och den historiska period som skapade dem.

I Palestina håller dessa berättelser åter på att få stor betydelse eftersom de handlar om ett samhälle och ett levnadssätt som inte längre finns. Sorgligt nog har dessa värdefulla historier och deras berättare nästan försvunnit helt. Orsaken till det är universell, inte något som gäller enbart för Palestina. Modern underhållning, TV, radio och datorspel är alla mycket stora konkurrenter. Utbildningsinstitutionerna gav folksagan dess dödsdom genom en moralisk och språklig censur, med anklagelser som att ”folksagor på grund av sin karaktär inte berör de ämnen som dagens barn anser vara viktiga”.

Förändringar i livsstilen och införandet av modern teknologi har gjort att familjerna inte längre samlas runt elden för att utbyta historier med varandra. I Palestina tillkommer ovanpå detta förstörelsen av hela samhällsmaskineriet när staten Israel grundades på palestinsk mark 1948. Nästan halva befolkningen förvandlades till flyktingar och deras byar raserades till grunden. Detta påverkade inte bara människorna utan även kärnan i deras kultur och ledde till att hela samhället slutade utvecklas normalt. Under de första femtio åren efter ”katastrofen” kämpade

Illustration av Ryoji Arai ur boken Sono tsumori, förlaget Kodansha, Tokyo, 1997

palestinierna för sin överlevnad och för att behålla rätten att finnas till. Under dessa omständigheter fanns det mycket lite utrymme för folksagor och legender. Dessa ersattes av berättelser om det palestinska uttåget och förskingringen, och minnen av byar och hem som inte längre existerar.

Barnböcker skrivna specifikt för barn dök upp i Palestina för ungefär femtio år sen. Ironiskt nog var de tidiga barnböckerna översättningar av främmande folksagor. Senare skrevs dessa om till arabiska versioner. På 1960- och 70-talet dök det upp förlag som gav ut böcker för unga arabiska läsare. Det bästa av dem är Dar al Fata Al Arabi i Kairo (det är värt att nämna att förläggaren är en palestinsk flykting). Dar al Fata Al Arabis barnböcker distribuerades till alla arabländer. De håller god kvalitet och har en speciell karakteristisk arabisk prägel och stil.

Det tog emellertid längre tid för palestinska barnboksförfattare att

producera kvalitetsböcker. Den mest uppenbara orsaken till detta var 35 års ockupation. De flesta böcker som gavs ut under denna period var undervisningsböcker med en kraftig predikande tendens, och naturligtvis politiska böcker. Dessa saknade charmen, uttrycksfullheten och magin hos förfädernas berättelser.

I dag börjar palestinska författare förstå att barnen på grund av de dagliga trakasserier och den dagliga press som ockupationen leder till behöver böcker som ger dem ett andrum och möjlighet att drömma, att med fantasins hjälp få färdas till öppnare och mindre kvävande platser, där det goda fortfarande vinner vid dagens slut. De börjar förstå att barn behöver berättelser som den om den listiga Hasan och om Nus Nuis för att klara av sina egna onda andar och drakar i form av en stridsvagn eller en bulldozer som kommer för att förstöra deras hem.

I dag finns det böcker av palestinska författare som är vackra, färgstarka, fulla av magi och liv, undervisande, roande och i vissa fall även terapeutiska. Några författare har funnit den magiska formeln i äktenskapet mellan folksagan och dagens normer. De har behållit den ursprungliga berättelsen, och lämnat dess själ orörd, men förändrat språket och på så sätt fått lärares och bibliotekariers godkännande, och i viss utsträckning även antropologers.

Vi befinner oss fortfarande bara i början av vägen när det gäller att producera böcker som kan möta den ständigt ökande efterfrågan, både kvantitativt och kvalitativt. Faktum är att vi befinner oss i början av vägen när det gäller allt annat också. Men det är en bra och stabil början grundad på hårt arbete och kärlek.

Enligt god palestinsk sed bör gäster ha med sig gåvor. Min gåva till er är en berättelse.

FÖR LÄNGE, LÄNGE SEDAN i landet Palestina fanns det en bonde som bodde i en by som hette Serees.

Han bodde i ett litet hus med två citronträd i en liten trädgård på framsidan, där hans hustru också odlade grönsaker och örter. Han arbetade hela året med sina sju barn på åkrarna, men det var alltid ont om pengar. En morgon innan han skulle börja sitt arbete frågade hans fru honom när de åt frukost:

”Du ser bekymrad ut, vad står på?”

Han sade:

”Jag hade en dröm i går natt men jag förstår den inte. Jag drömde att jag var tvungen att resa till Jerusalem. Jag vet inte varför och jag var tvungen att vänta på en viss plats vid Damaskusporten.”

”Vänta på vadå?” frågade hans fru.

”Det är det som är problemet”, sade bonden, ”Jag har inte en aning”.

Han gick ut för att arbeta och vid dagens slut hade han glömt allt om

drömmen. Men nästa natt drömde han samma dröm, och natten efter också. Han sade till sin fru:

”Jag har haft samma dröm tre nätter i sträck, vad tror du att det betyder?”

Fruen tänkte en stund och sade: ”Varför reser du inte till Jerusalem och tar reda på det?”

Och det gjorde han. Han tog farväl av sin fru och sina barn, packade ner några bröd och lite oliver i sin kappsäck, och gick åstad.

När han hade gått i tre dagar (han hade inte råd att hyra varken häst eller mula) nådde han Damaskusporten i Jerusalem. Där ställde han sig att vänta på den speciella plats han hade drömt om. Människor kom och gick, köpte och sålde, gick till arbetet och kom tillbaka, men alla gick de förbi honom. En del trodde till och med att han var en tiggare och lade några slantar ovanpå hans packning.

Han väntade och väntade och väntade men ingenting hände. Natten föll, affärerna stängde, människorna gick hem men han väntade fortfarande. En herrelös hund som stod i närheten och tittade på honom med misstänksam blick gick den också och lämnade honom ensam kvar vid Damaskusporten.

Nästa dag hände samma sak, han väntade, men inget hände. Tredje dagen väntade han åter på samma plats men det hände fortfarande ingenting. Den tredje natten när affärerna höll på att stänga närmade sig en man honom. Han rörde honom lätt på axeln och sade:

”Jag har en läderaffär precis bakom dig och jag har lagt märke till att du har stått på samma plats de tre senaste dagarna. Varför då?”

Bonden berättade för affärsinnehavaren om sin dröm.

”... och som du ser väntar jag fortfarande på att något ska hända.”

Affärsinnehavaren skrattade och skrattade och sade:

”Det var det dummaste jag någonsin hört. Du gick i tre dagar och sen har du stått här och väntat i tre dygn på grund av en dröm?”

Bonden sade:

”Ja, just det.”

Affärsinnehavaren skrattade ännu mer och sade:

”Gå hem min gode man, du har redan förlorat tre arbetsdagar... varför... om alla människor lämnade sina jobb för att följa en dröm skulle inget arbete bli gjort. Ta mig till exempel. Jag drömde samma dröm i sju nätter. I den såg jag en skatt ligga begravd mellan två citronträd i en trädgård framför ett litet hus i en by som hette serenad... servera... ceremoni... jag kommer inte ens ihåg namnet. Tror du att jag är så tokig att jag slår igen min affär och reser till den där gudsförgätna platsen för att söka efter en skatt i en dröm...?”

Men innan affärsinnehavaren hade hunnit avsluta meningen hade bonden plockat ihop sina saker och börjat springa tillbaka hem.

Den babblande blåmusslan

FYRVAKTAREN LUCIO hade blivit vän med en blåmussla.

En synnerligen intressant vänskap eftersom musslan berättade fängslande historier. Berättelser om det stora interplanetariska mysteriet, äventyr i hjärtat av mörkrets rike eller i Mindanaos avgrundsdjupa hav...

Lucio tyckte om dem. Och av alla musslor som klamrade sig fast på klipporna runt den enorma fyren, var detta den enda som hade förmåga att roa honom med sina berättelser.

På sätt och vis påminde de två om varandra:

Lucio strandsatt på sin lilla ö med ansvar för skötseln av fyrens pulserande ljus.

Den andre fästad vid klippan underkastad tidvattnets växlingar.

De hade inte sett mycket av världen, men de fantiserade om den.

Men saken var den att Lucio och blåmusslan bara kunde träffas mellan fem och sju på eftermiddagen.

Klockan fem drog sig tidvattnet tillbaka och lämnade musslan synlig.

Klockan sju täckte vattnet återigen klippan och musslan försvann tills nästa dag.

Så var det.

Eftersom de var två enkla individer accepterade de detta.

Men det fanns något Lucio inte stod ut med.

Och det var när den nedrans babblande blåmusslan inte hann avsluta en historia. När den i det mest spännande ögonblicket började blåsa bubblor, meningarna flöt iväg och vattnet åter täckte den.

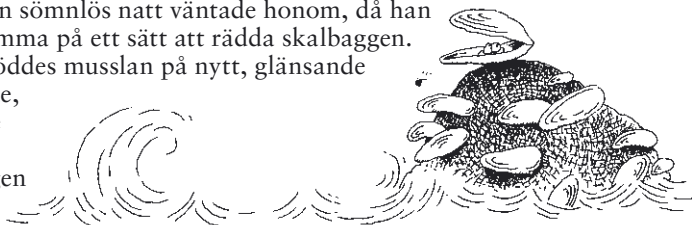
Detta inträffade alltid när musslan gav sig på att berätta invecklade historier, med hundratals personer som den sen inte kunde få ordning på.

Vilket hände till exempel med berättelsen om skalbaggen som hade gått vilse på stäppen och inte hade något annat att ta på sig än ett par sandaler. Precis när den blivit uppträngd mot en lyktstolpe, mitt emellan en flock hungriga vargar och ett gäng banditer, försvann musslan ner i havet.

Vid sådana tillfällen hade Lucio lust att äta upp blåmusslan rå.

Han visste att en sömnlös natt väntade honom, då han skulle försöka komma på ett sätt att rädda skalbaggen.

För nästa dag föddes musslan på nytt, glänsande och färgskimrande, men den kom inte ihåg ett dugg av historien från dagen innan.

Ricky Kanins skugga

PÅ NATTEN BRUKAR skuggorna samlas på mörka platser, och där går det inte att skilja den ena från den andra.

Om man går förbi en av dessa platser där de träffas, kommer man ganska säkert att tänka på berättelsen om Ricky Kanins skugga.

Ett verkligt speciellt fall!

Alla vet att skuggor är som klockor: några följer lugnt människornas takt, andra går efter och andra går före allt de gör.

Ricky Kanins skugga var en av dessa som går före.

När Ricky just skulle dra upp en spröd anisplanta hade hans skugga redan ätit upp den. När Ricky skulle till att ta en tupplur under en hag-tornbuske hade skuggan redan tagit hans plats.

Den var ivrig, hetsig.

En dag sprang Ricky Kanin i full fart över Pigües slätter när han plötsligt kom fram till randen av en bäck.

Kaninen tvärnitade precis i rätt tid.

Men hans skugga fortsatte och föll i vattnet med huvudet före, plaskande och skrikande eftersom den inte kunde simma.

– Hjälp! Gulp! Vad väntar du på? Rädda mig! Stå inte där och gapa!

Kaninen fiskade upp sin skugga med en pinne.

Därefter vred han ur den, la den att torka över en buske, sträckte ut den så gott det gick och använde den åter som vanligt.

Nej, inte precis som vanligt, den hade nämligen krympt. Den var både för kort och för trång.

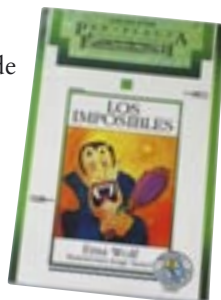
Den liknade Ricky Kanins lillebrors skugga.

Men från den dagen lgnade skuggan ner sig och försökte leva i takt med kaninen.

Det är hela historien.

De flesta människor kommer att tänka på den när de går förbi platser med ett virrvarr av skuggor.

Båda sagorna/historierna av Ema Wolf är hämtade från **Los Imposibles**, utgiven av Primera Sudamericana, 1998. Illustrerad av Jorge Sanzol. Översättning från spanskan av Kerstin Jonsson.

Att publicera varma böcker från varma länder

MÅ SÅ VARA ATT JAG firar 25-årsjubileum som förläggare i Sverige i år! Men jag gav ut de första böckerna i Danmark 1976: tre bilderböcker med asiatiska folksagor som jag hade hittat i Singapore. Egentligen ville jag ge ut översättningar av några skönlitterära böcker från Malaysia och Thailand som jag tyckte så mycket om att jag ville att andra danskar skulle få möjlighet att läsa. Jag räknade med att bilderböckerna skulle ge mig en tillräckligt stor förtjänst för att täcka det underskott jag förväntade mig från utgivningen av vuxenböckerna, eftersom biblioteken i Danmark på den tiden hade mycket pengar till böcker! Bilderböckerna blev verkligen en framgång så jag gav ut ytterligare tre titlar ur samma serie 1977, och jag började kontakta förläggare i Norge och Sverige och föreslog ett samarbete kring utgivningen av dessa och liknande böcker.

Jag tyckte om böckerna därför att illustratören uppenbarligen hade varit mycket angelägen om att återge den lokala arkitekturen, kläderna etc. med stor exakthet. Personen ifråga hade till och med tagit till sig det traditionella sättet att måla så till den grad att man inte kunde tro att alla böcker var illustrerade av samma person!

Första regeln

En norsk förläggare sade emellertid att hon ansåg det omöjligt att en utomstående kunde återge dessa olika kulturer på ett genuint, autentiskt sätt. Varje land borde istället avbildas av en person från just *det* landet. Jag blev uppriktigt förvånad eftersom jag var säker på att förläggaren inte skulle tveka att ge ut en bilderbok av en norsk illustratör – eller för den delen av någon annan nordisk illustratör heller – oavsett i vilket land berättelsen utspelade sig eller kom ifrån. Med andra ord måste en bok vara skriven och/eller illustrerad av antingen en skandinav, vilket är att föredra, eller möjligen av en västeuropé/amerikan – ELLER av en person

från landet ifråga – men *inte* av en person från ett tredje land eller kultur! Detta var den första ”regel” jag lärde mig beträffande de kriterier skandinaviska förläggare tillämpar. Senare lärde jag mig att frågan kan vara än mer komplicerad: Får vita skriva om eller avbilda svarta? Inte enligt ett antal afroamerikanska akademiker. Men lyckligtvis har detta inte varit något problem i Skandinavien – eller i Afrika heller för den delen!

Svårigheterna med att hitta förläggare som var intresserade av ett samarbete gjorde att jag bestämde mig för att bli min egen samarbetspartner. Jag räknade med att bibliotekssystemet i Sverige skulle underlätta utgivningen där, och jag hade lyckligtvis rätt när det gäller själva distributionen. Jag försökte även sälja böckerna via bokhandlar, men det visade sig att utgifterna var mycket högre än inkomsterna, så efter några år var jag tvungen att sluta med det. Jag lärde mig också det intrikata sätt på vilket den statliga inblandningen i bokmarknaden verkar: Förläggaren måste sälja en bok med ganska litet överskott (dvs. till ett mycket lägre pris än i Danmark) för att få litteraturstöd – eller för att kunna konkurrera med priset i det fall man inte söker eller inte får detta stöd. Utan stöd går det hela ihop bara om man säljer mycket bra till biblioteken. Men bibliotekens inköp är beroende av Bibliotekstjänsts recensioner, och det kan ställa till besvär eftersom bibliotekarier är extremt känsliga för alla negativt laddade ord i en recension! Lyckligtvis har de flesta böcker jag har gett ut beviljats stöd; i annat fall skulle detta 25-årsjubileum inte ha ägt rum. Jag vill tillägga att om man jämför med Danmark verkar svenska barnboksbibliotekarier i allmänhet upprätthålla principen om att välja ut böcker efter den egna uppfattningen om kvalitet snarare än att låta sig styras av föreställningar om vad som är populärt.

I alla händelser, vilket knappast behöver sägas, bestäms försäljningen av vad ”*marknaden*” vill ha! Så vad vill då marknaden ha, förutom den regel jag redan har nämnt... Och vilka kriterier tillämpar jag själv?

Andra regeln

Samlingen av folksagor kom från det japanfinansierade ”Asian Co-publication Programme”. En annan samling innehöll berättelser om högtider och fester; de var skrivna och illustrerade av personer från landet ifråga, så de *skulle* uppfylla den första regeln! Ändå vågade jag inte ge ut de här berättelserna eftersom de utspelade sig i medelklassfamiljer! Vi vet ju alla att de allra flesta människor i Indien, Pakistan, Indonesien och i de flesta andra asiatiska länder lever ett eländigt, hopplöst liv, eller hur? Jag förväntade mig därför att dessa berättelser med bilder av uppenbarligen ganska välbeställda barn skulle komma att kritiserars för att inte vara representativa! Det är nämligen ”regel” nummer två: vi föredrar att få våra förutfattade meningar bekräftade.

En gång i mitten på åttiotalet deltog jag i ett seminarium i Stockholm med svenskar och latinamerikaner som sysslade med barnlitteratur. Svenskarna trodde att latinamerikanerna skulle älska att få svenska barnböcker med socialrealistiska berättelser som utspelade sig i Latin-

amerika utgivna i sina länder, till exempel de mycket lovordade böckerna av *Sven Wernström*. Till deras stora förvåning sade latinamerikanerna ”nej tack” och förklarade: Våra barn känner mycket väl till hur läget är. Vad *de* behöver är berättelser som visar på en väg ut, hur de genom samarbete kan förbättra sin livssituation; och de nämnde som exempel en bilderbok från Venezuela om en grupp barn från slummen som lyckades skaffa ett bibliotek (dansk titel: *Kurusa & Monika Doppert: Et sted at lege*). Den här boken hade i själva verket med stor framgång getts ut i Skandinavien och i andra länder i Europa! Men en annan bilderbok från samma land blev däremot senare refuserad på grund av att en åsna blev illa behandlad: Den sortens realism var uppenbarligen inte vad vi ville/vill ha för våra barn!

Tredje regeln

När det gäller mig själv vill jag också ge ut böcker som visar styrkan hos andra folk. Berättelser som får oss att respektera de andra, deras värderingar och förhoppningar och kamp. Inte berättelser och bilder som bara bekräftar den allmänna uppfattningen om elände och hopplöshet som är förknippad med utvecklingsländerna eller tredje världen, eller andra generaliserande benämningar som oundvikligen har eller får negativa konnotationer. Även jag behöver ofta använda en generell benämning. Men för att åtminstone använda en med positiva konnotationer säger jag oftast att jag ger ut böcker från varma länder: varma böcker om varma händelser, och liknande slogans!

Fjärde regeln

Problemet med förutfattade meningar gäller inte bara hur andra folk lever och tänker, utan märk väl också hur historien berättas, den konstnärliga stilen och hur saker och ting ser ut, till exempel färgerna och landskapen. Det största problemet är dock en följd av de vuxnas ofta ganska begränsade uppfattning om vad barn förstår och uppskattar. Vuxna säger till mig om och om igen att... ”ja, vi behöver autentiska böcker från andra kulturer”. Men när jag visar dem de mest genuina, autentiska böckerna säger de: ”Tyvärr, det här är alltför annorlunda, alltför svårt!” Denna motsägelse utgör regel nummer fyra: Ge ut böcker som är ”autentiska”, men inte SÅ autentiska att de är svåra!

Femte regeln

Regel nummer fem: Det är en mycket vanlig uppfattning att om våra barn ska uppskatta en berättelse från ett annat land måste huvudpersonen vara någon som liknar dem, någon som de kan identifiera sig med; *och* helst ska boken vara skriven av en av våra egna författare eftersom bara *de* känner till *våra* barns bakgrund och smak. Följaktligen sålde jag 600 exemplar av en bok av en dansk författare om en dansk flicka i en by i Indien, och – samma år – mindre än 200 exemplar av en bok av en ledande kenyansk författare om två pojkar i Kenya, fastän en av

dem var från England, en mycket spännande bok som hade blivit utsedd till årets bästa ungdomsbok det år den gavs ut i Tyskland (*Meja Mwangi: Farlig vänskap*)! I rättvisans namn måste sägas att boken sålde bättre i Sverige, kanske när allt kommer omkring på grund av den ovan nämnda skillnaden i bibliotekariernas förhållningssätt.

Kanske är det så att en alltför stor autenticitet gör berättelser svåra för vuxna, men all erfarenhet och alla studier visar att de nödvändigtvis INTE är svåra för BARN, eftersom barn ännu inte har utvecklat de vuxnas stereotypa bilder och fördomar! För barn finns inget gap mellan dem själva och barn från andra kulturer och folkslag... Barn är självklart inte färgblinda, de lägger märke till att ett annat barn är svart (när så är fallet), men bara det bekymrar dem inte. Nej, gapet finns mellan barnens värld och de vuxnas värld! Den värld som verkligen är besynnerlig för barn är INTE den som tillhör andra barn, var de än befinner sig i världen, utan det är de VUXNAS värld! Sorgligt nog är inte alla vuxna medvetna om detta. Det är min förklaring till varför *Niki Daly's* allmängiltiga berättelse om "*Kwela Jamela – Afrikas drottning*" inte har blivit någon framgång för En bok för alla.

De böcker jag väljer att ge ut måste skildra människor från icke-europeiska kulturer och länder på ett respektfullt och värdigt sätt, vare sig berättelserna är allvarliga eller humoristiska. Ja, jag vill att de ska ha humor; Jag menar att det är viktigt för att läsaren ska få en upplevelse eller åtminstone en känsla av identifikation, uppskattning och respekt. Det kan vara böcker som innehåller vardagliga berättelser, situationer som våra barn lätt kan identifiera sig med. Det kan också vara folksågor eftersom de ofta representerar universella värderingar, grundläggande uppfattningar om gott och ont, som också visar oss att kulturella – till och med religiösa – skillnader ofta snarast kan liknas vid olika kläder; utan dem är vi alla människor av samma sort, bara med olika hudfärg och kroppsform...

Sjätte regeln

För att sluta i en positivare anda vill jag formulera en regel nummer sex, som motvikt till de tidigare nämnda fem reglerna: Jag antar att när du har läst en bok eller sett en film som du tycker om rekommenderar du den till andra människor; du vill att de ska uppleva samma saker så att du får dela ditt gillande med andra... Precis som i början är detta fortfarande drivkraften och det stora nöjet för mig då jag publicerar berättelser från varma länder...

1980-2005 **VARMA BÖCKER FRÅN VARMA LÄNDER**
FÖRLAGET HJULET 1980-2005

"Den ghananska författarinnan Ama Ata Aidoo sa en gång i en intervju: "Det som är bra med er européer är att ni låter oss ha våra goda historier för oss själva!" Jag säger – och det vet jag att hon egentligen också önskar – låt oss ändå läsa och lyssna på deras goda historier och dela dem med varandra. Därför finns Hjulet – nu på 25:e året!"

Vagn Plenge

Förlaget Hjulet
 Bakkegårds Allé 9, kld.
 DK-1804 Frederiksberg C
 www.forlaget Hjulet.nu
 e-mail hjulet@get2net.dk

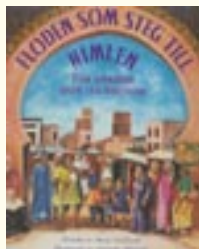
**EN NÄSTAN
 BAKVÄND
 HISTORIA**
 av Ana Maria
 Machado
**Hft., 48 s.,
 illustr. Kr. 58:-**

... Och sedan
 gifte de sig, fick en
 dotter vacker som
 en solstråle och
 levde lyckliga i alla
 sina dagar... Så
 slutar alla riktiga
 sagor. Men vad
 händer sedan?

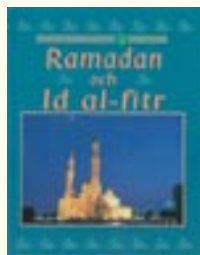
PARAPLYTJUVEN
 av Sybil Wettasinghe
**Inb., 24 s.
 färgillustr.
 Kr. 58:-**

En mycket rolig
 berättelse från Sri
 Lanka om hur det
 går till när Kiri
 Mama blir av med
 det ena paraplyet
 efter det andra
 som han köper i
 stan. Vem är tjuven?
 Och vad händer
 när han upptäcks?

**FLODEN SOM STEG
 TILL HIMLEN**
 red. av Mary
 Medlicott,
 illustr. av Ademola
 Akintola
**Inb., 96 s.,
 färgillustr.
 Kr. 78:-**

"Sagor, myter,
 fabler och berättel-
 ser från den afri-
 kanska kontinenten
 från Marocko till
 Sydafrika blandas
 här friskt. ... En
 afrikansk guldgruva
 att ösa av." (Btj)

**RAMADAN OCH ID
 AL-FITR**
 av Rosalind Kerven
**Inb., 28 s.,
 färgillustr.
 Kr. 58:-**

Här presenteras
 den muslimska
 fastemånaden
 Ramadan och
 glädje-högtiden Id
 al-fitr som firas när
 Ramadans pröv-
 ningar är slut. Med
 ett lättamt, enkelt
 språk förklaras
 varför man fastar
 och hur själva fastan
 går till. Det berättas
 även om Muham-
 meds liv, islams fem
 grundpelare och
 Koranen.

Illustration av Sigute Ach ur Dominic, den förläskade hästen av V. Landsbergis

Länktips

Inköp

Inköpsställen i Sverige och utomlands för böcker på andra språk listas av Internationella Biblioteket och av Göteborgs stadsbibliotek på respektive webbsidor.

Internationella Biblioteket www.interbib.se>böcker>köp bok>inköpsställen
Göteborgs stadsbibliotek www.stadsbiblioteket.goteborg.se>stadsbiblioteket
 >mångkulturellt>bokhandlare med utländsk litteratur

Bokspindeln heter en barnbokhandel i Stockholm med specialitet bl.a. i barnböcker på andra språk och som speglar andra kulturer www.bokspindeln.se

Läsfrämjande

Macondo barn www.macondo.nu/barnmeny.htm Läs om berättande, fabler, författare, böcker och barnboksutgivningen i länder i syd.

IBBY www.ibby.org > IBBY Worldwide länkar till information om avdelningar i de olika medlemsländerna, hur de arbetar, aktuella kampanjer mm.

IBBY Sverige www.ibby.se

Svensk Biblioteksforening med specialgrupper www.biblioteksforeningen.org

Mantra Tvåspråkiga media www.mantralingua.com

Africa Access Tips och urvalshjälp av böcker om Afrika för lärare och bibliotekarier i USA www.africaaccessreview.org

Centre for the Book www.centreforthebook.org.za läsfrämjande i Sydafrika

Imaginaría www.imaginaría.com.ar Webbtidskrift på spanska med aktualiteter, författarpresentationer, reportage och artiklar mm

Utbildningsradion har samlat sagor i världen med lärartips www.ur.se/sagor

Barnens bibliotek länktips om sagor på olika språk www.barnensbibliotek.se/inva/index.htm

Aktionsgruppen för barnkultur är en kommitté utsedd av regeringen med uppdrag att kartlägga barnkulturen i Sverige och lämna förslag på hur barnkulturens ställning kan stärkas. De samlar exempel och metoder. www.barnkultur.se

Översättarcentrum www.oversattarcentrum.se förmedlar översättare och uppdrag. På sidan finns en folder att ladda ner "beställarens hjälprea"

Kulturrådet www.kulturradet.se kan ge stöd till översättningar av barn- och ungdomslitteratur.

Program

Det finns massor av bra tillfällen att lyfta fram världslitteratur för barn. Starta en ny tradition eller häng på det som finns. Om man vill knyta an till något initiativ eller själva ta ett: här finns exempel att inspireras av:

Barnbokens dag 2 april –H C Andersens födelsedag, - ett IBBY-initiativ lanserat redan 1967. Firas världen runt.

Barnboksveckan en särskild kampanjvecka för barn- och ungdomsböcker som brukar uppmärksammas i hela Sverige på hösten v. 46, sedan Lennart Hellsing tagit initiativet år 2000. Internationella Biblioteket arrangerar Internationella barnboksveckan.

Bokprovning. Svenska Barnboksinstitutet gör varje vår en sammanställning med statistik och analys kring barnboksutgivningen året som gått. www.sbi.kb.se

Världsberättardagen firas 20 mars. Dagen lanserades 2004 av berättarnätverk som spridits från Sverige och Norden till länder i olika världsdelar. En renässans för det muntliga berättandet. Årligen arrangeras också festivaler på olika platser.

Nationellt Berättarår 2006 har proklamerats av berättarrörelsen.

Berättarnätet www.berattarnatet.se

Fabula storytelling festival www.fabulafestival.se

Berättarverkstan www.berattarverkstan.se

Berättarnät väst www.berattarnat_vast.se

ALMA the Astrid Lindgren Memorial Award www.alma.se

Världens största barn- och ungdomslitteraturpris har delats ut sedan 2003 I mitten av mars tillkännages pristagare/pristagarna och i maj delas det högtidligen ut. På webbsidan finns fakta, intervjuer och bilder. Gratismaterial som affischer och foldrar kan beställas.

På Nytorpsskolan i Västerhaninge , med skolbibliotekarie Cecilia Thelander som initiativtagare och motor, har man skapat tradition att hela skolan, från förskoleklass t.o.m femteklassare involveras i arbete med ALMA-mottagarnas litteratur under vårterminen. Massor av böcker läses, man skriver recensioner eller egna böcker, målar, syr och dramatiserar. Ett utmärkt tillfälle att lära känna det aktuella landets kultur, gäster bjuds in till skolan - och faktiskt har man också träffat pristagarna!

Hans Christian Andersen Award ett av de största bokprisen. Kandidater nomineras av IBBYs landsektioner. Pristagare utses i mars och på IBBYkongressen i november delas författar- och illustratörpriserna ut. www.ibby.org

Mångkulturåret 2006 är utlyst av regeringen, med målsättning att öka den etniska och kulturella mångfalden i kulturutbudet.

Kulturarbetare, institutioner, organisationer och myndigheter inbjuds att medverka. Läs mer på Mångkulturårets webbsida: www.sou.gov.se/m06

Sammanställt av Maria Bergstrand, Barnängens världsbibliotek.
Fler tips och länkar hittar du på Hemliga Trädgårdens webbsida
www.macondo.nu/hemliga.htm

Bokförlaget
TRASTEN
Barn- och ungdomsböcker

Nu kommer förlaget som spränger gränserna och låter världen ta plats i de svenska barnbokshyllorna!

Alltför länge har den svenska utgivningen av barn- och ungdomsböcker begränsats till svensk och anglosaxisk litteratur. Berättelser och texter som har glatt, inspirerat och förundrat miljontals andra barn och unga har inte nått in i våra svenska hem och skolor. I takt med att Sverige förändras och att världen blir öppnare och mer tillgänglig för oss verkar detta alltmer verklighetsfrämmande.

Bokförlaget Tranan har länge varit Sveriges ledande förlag när det gäller översatt litteratur från Asien, Afrika och Latinamerika. Nu startar vi även Trasten, ett förlag för barn- och ungdomslitteratur från hela världen. Vi gör det inte som en

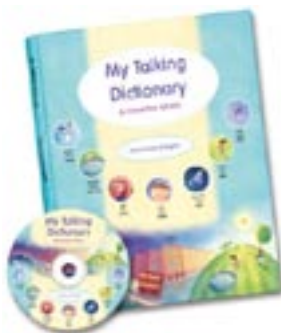
form av välgörenhet, snarare handlar det om ren egoism - vi vill också få del av allt det spännande, roliga och tankeframkallande!

För oss är det viktigt att den översatta barn- och ungdomslitteraturen inte bara blir en form av nyttighetslitteratur eller läromedel. Vårt mål är att ge ut engagerande och spännande text- och bilderböcker som förmår gripa tag i läsaren och ge honom eller henne nya upplevelser. Det är berättelsen och tilltalet i böckerna som står i centrum. Indisk fantasy, latin-amerikansk science fiction, afrikanska seriealbum och kinesiska kung fu-romaner - allt kan rymmas inom Trastens hägn.

**Håll utkik efter våra
böcker i handeln från
och med våren 2006!**

anna.trasten@tranan.nu

Bilderböcker på två språk ger dubbel språkglädje

Det engelska förlaget **Mantra** ger ut böcker på engelska och ett tjugotal olika språk för barn med engelska som andra språk. Till böckerna finns CD-skivor med böckerna inlästa på olika språk, till några titlar finns E-böcker, storböcker, spel och figurer till dockspel. Dessutom finns affischer mm. Allt är avsett för att ge språkträning på ett lustfyllt sätt.

Rinkeby bibliotek samarbetar med Mantra sedan fem år. Vi började med att ge ut två titlar på svenska och somaliska - folksagan "Stadsmusikanterna i Bremen" och "Den virvlande sjalen", som är den första och enda boken om den muslimska sjalen. Rinkeby Språkforskningsinstitut följde upp arbetet och intresset för böckerna spred sig. Vi har sedan fortsatt med fler språk och fler titlar. "Ingen fara, Räv" är en parafras på en folksaga, "Samiras Id" berättar om barn under Ramadan. Böckerna översattes till arabiska, somaliska och turkiska.

Idag har förskolor, skolor och bibliotek i hela landet köpt de titlar som kommit ut. Många har provat böckerna och har erfarenheter som är värda att spridas. Det finns stor efterfrågan på nya titlar men det är svårt att få utgivningen att gå ihop ekonomiskt och praktiskt. Två nya titlar kommer ut nu i dagarna. "En resa genom Islams konst" visar det islamska kulturarvet från olika delar av världen i hisnande sköna bilder. "Det är min mamma" handlar om hur barn i blandäktenskap bemöter fördomsfulla attityder. Vi hoppas också kunna ge ut en ordbok med tillhörande CD-rom. Utgivningen är ett samarbete mellan Rinkeby och Fisksätra bibliotek, Tranan förlag och Bokspindeln.

Norska och danska bibliotek har också kommit in i arbetet och har byggt egna modeller för att nå ut med böckerna. Vi har kontakt och kan utbyta erfarenheter.

Nu behövs en stabil organisation med ekonomiska resurser för att föra projektet vidare. Förutom att se till att nya titlar ges ut behövs ett samarbete för att utveckla olika sätt att arbeta med barns språkutveckling med hjälp av materialet. Det är viktigt att också samarbeta med andra förlag som ger ut böcker på två språk. Karin Sohlgren/Rinkeby.

Fem specialgrupper från Svensk Biblioteksförning

I nätverket **Den hemliga trädgården** ingår fem av Svensk Biblioteksförnings 20 specialgrupper. Svensk Biblioteksförning är en ideell förening som bl a har till uppgift att "tydliggöra bibliotekens roll i den demokratiska processen och värna yttrandefriheten". De olika specialföreningarna samlar medlemmar som fokuserar på olika verksamhetsområden och bedriver opinions- och utvecklingsarbete inom dessa.

De specialgrupper som engagerat sig i "trädgårdsarbetet" är Specialgruppen för Afrika, Asien Latinamerika, Specialgruppen för Barnbibliotek, Specialgruppen för Mångfald och Flerspråkighet, Specialgruppen för Skolbibliotek samt Specialgruppen för Unga vuxna.

För att demokrati och yttrandefrihet ska råda måste många röster få höras. Det som förenar oss som engagerat oss i Den hemliga trädgårdens nätverk är en önskan att barn och ungdomar i Sverige ska kunna möta en större värld av berättelser. Vi vill att de ska ha möjlighet att fångas av fler historier, fascineras av fler bilder, ta del av fler verkligheter än de som hör hemma inom det svenska och anglosaxiska språkområdet.

Våra olika specialgrupper arbetar opinionsbildande genom att ordna seminarier och kurser i för medlemmarna angelägna frågor. Vi arbetar med kompetensutveckling, fortbildning, framställer studie- och informationsmaterial, ordnar utbildningsträffar etc. för att våra medlemmar ska få kunskap och stimulans inom sina respektive områden.

Att våra olika specialgrupper deltar i ett och samma nätverk för att öka mångfalden i barnlitteraturen gör att vi kan finna nya former för samarbete sinsemellan och därmed både bredda och vässa vårt opinionsarbete.

Våra medlemmar möter alla i sina olika verkligheter såväl barn- och ungdomar som vuxna som i sitt dagliga arbete kommer i kontakt med barn och ungdomar.

Vi vill avslöja "den hemliga trädgårdens" alla fascinerande hemligheter, låta "tusen böcker blomma" så att alla dessa "viktiga vuxna" kan visa barnen och ungdomarna vägar till nya världar!

Hör av dig till någon av oss Du som är intresserad av att engagera dig i detta arbete!

Specialgruppen för
Afrika Asien Latinamerika
Maria Bergstrand
maria.bergstrand@solidaritetshuset.nu

Specialgruppen för barn
Sofia Lindblom
sofia.lindblom@rinkeby.stockholm.se

Specialgruppen för mångfald
Birgitta Alm
birgitta.alm@utbildning.stockholm.se

Specialgruppen för skolbibliotek
Christer Holmqvist
holmqvist@utbildning.stockholm.se

Specialgruppen för unga vuxna
Alireza Afshari
alireza.afshari@kultur.stockholm.se

Läs mer om våra olika specialgrupper
på Biblioteksförningens hemsida
www.biblioteksforeningen.org

IBBY är en världsomspännande ideell förening, bildad i Zürich 1953. Den stödjer spridning av god barn- och ungdomslitteratur över hela världen. Målsättningen är att låta barnböcker bygga broar mellan människor och länder. Medlemmarna i IBBY Sverige är författare, tecknare, bibliotekarier, förläggare och andra intresserade av barn- och ungdomslitteratur. IBBY Sverige arbetar för att sprida kännedom om svensk barnlitteratur utomlands och introducera utländsk barnlitteratur i Sverige genom IBBY:s nätverk i ett 70-tal länder.

Internationellt arbetar IBBY med nomineringar till ett antal priser såsom HC Andersen-priset, Honour List och Asah-priset och med urval av böcker till Outstanding Books for Young People with Disabilities. Tidskriften Bookbird speglar ländernas litteraturskatt. Vartannat år arrangeras en världskongress.

Det nordiska samarbetet innebär ett årligt möte. Gemensamt publiceras tidskriften Nordisk blad.

IBBY Sverige ger ut IBBY- bladet, fyra nummer per år. Vi delar ut Gulliverpriset, som tilldelas en person som gjort något särskilt för barn -och ungdomslitteraturen.

År 2000 instiftades Peter Pan-priset av IBBY Sverige och Bok & Bibliotek. Priset går till en utländsk barn- eller ungdomsbok, som har litterära och innehållsmässiga kvalitéer och uppfyller ett eller flera av följande kriterier:

- den visar ett nytt eller i Sverige mindre känt författarskap
- den kommer från ett land, språk eller kultur som är mindre vanligt förekommande i Sverige
- den har ett innehåll som fokuserar barn eller ungdomar i andra länder och kulturer.

Priset består av ett diplom upphovsmannen och till det svenska förlaget och deltagande i Bok & Bibliotek i Göteborg.

Tre silverstjärnor tilldelas efter samma kriterier en bilderbok, en barnbok och en ungdomsbok.

Sedan år 2000 har följande tilldelats detta pris

Aubrey Flegg: Katies krig

Cari Best, text och Giselle Potter, bild: Hipp, hurra för mormor

Alexis Korous: På en ö i havet

Deborah Ellis: Den osynliga flickan

Lian Hearn: Över näktergalens golv

2005 års prisvinnare är *Marjane Satrapi* för sina fyra tecknade serieböcker *Persepolis*.

Barnängens världsbibliotek

finns under historiska valv i **Solidaritetsrörelsens hus** på Söder i Stockholm. Det är ett specialbibliotek med material om bistånds- och utvecklingsfrågor, globalisering, freds- och miljöpolitik, solidaritetsarbete, alternativa lösningar, kulturmöten och en hel del annat.

Förutom böcker och tidskrifter finns en stor samling världsmusik på CD, föreningsinformation och ett par internetplatser.

Biblioteket är öppet för alla. Vår folkbildningsnivå passar utmärkt för elever från gymnasier och folkhögskolor samt för folkrörelser och ideella föreningar. Vi skräddarsyr studiebesök för mindre grupper med möjlighet att möta företrädare för Solidaritetshusets många olika organisationer. Tillsammans med föreningarna bedrivs en regelbunden programverksamhet för barn och vuxna

Världsbiblioteket satsar särskilt på skönlitteraturen från Afrika, Asien, Latinamerika, och Mellanöstern i svensk översättning för både barn och vuxna. Den speciella vägvisaren till världslitteraturen är den webbsida som fått namn efter byn i Gabriel García Márquez berömda roman Hundra år av ensamhet. www.macondo.nu.

Världsbiblioteket är en av initiativtagarna till nätverket Den hemliga trädgården. Till Bokmässan i Göteborg 2004 producerade vi häftet "Den hemliga trädgården – ett urval barnböcker från Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika. Häftet är ett smakprov på de författare och böcker som finns förtecknade på Macondos hemsida www.macondo.nu/barnmeny.htm.

Mer om Solidaritetsrörelsens hus och Barnängens världsbibliotek hittar du på vår hemsida www.solidaritetshuset.nu. Kontaktpersoner: Maria Bergstrand och Sven Hallonsten. Epost: bvb@solidaritetshuset.nu. Tel. 08/ 642 87 22.

Internationella biblioteket

Internationella biblioteket är en del av Stockholms stadsbibliotek och strävar efter att bli en mångkulturell och spännande mötesplats för alla med intresse för språk och litteratur. Här bedrivs en intensiv programverksamhet med föreläsningar, litteraturseminarier, utställningar och konferenser, ofta i samarbete med utomstående organisationer och institutioner.

Varje år genomförs specialprojekt med inriktning på olika språk - eller åldersgrupper: läsecirklar, skrivarkurser och mycket annat.

Ett av våra projekt för barn tog upp frågan om mytiska figurer - häxor, trollkarlar, drakar m.m. - spelar samma roll i olika sagotraditioner. Ser de likadana ut och har de samma egenskaper? Det var intressant och spännande att utforska.

Den som inte befinner sig i Stockholm kan ta del av bibliotekets verksamhet via vår flerspråkiga hemsida <http://www.interbib.se/> fullt ut på svenska, arabiska, kinesiska, persiska (farsi), ryska och spanska.

Internationella biblioteket har böcker på fler än 120 språk. Både skönlitteratur och facklitteratur. Här finns även talböcker, video, och musik- CD. Förutom böcker finns här även ett brett urval dagstidningar och tidskrifter från många olika länder.

Uluslararası Kütüphane
کتابخانه ی نیونه ته وه یی

Biblioteca Internazionale

Rahvusvahelises raamatukogus

Kansainvälinen kirjasto

La bibliothèque internationale

國際圖書館

The International Library

Kîtbexaneyê Navneteweyî

Международная библиотека

Međunarodna knjižnica

روزنامه ها و مجلات

La Biblioteca Internacional

Internationella biblioteket

Maktaba Ya Kimataifa

Biblioteka Międzynarodowa

بین لاقوامی کتب خانہ

Međunarodna biblioteka

Thư viện sách quốc tế

المكتبة الدولية

इंटरनेशनल बिबलियोटेक

Biblioteca international

አኣህጉራዊ ኣብያተ ጽሕፈቲ

Rugta kutubta ee caalamiga ah

Internationella bibliotekets barnboksvecka

Barn och ungdomar i svenska skolor har ofta möjlighet att möta författare i klassrummet under lektionstid. Dessa möten är mycket uppskattade, väcker nya tankar och ger eleverna extra läslust. De elever som har ett annat modersmål än svenska har sällan chans att vara med om liknande möten på sitt eget modersmål, trots att de har ett minst lika stort behov av läsfrämjande insatser. Barn med annat modersmål än svenska har ofta goda möjligheter att bevara det talade språket, som de lever med varje dag hemma hos familjen. Det skrivna språket har dock inte en lika naturlig och självklar plats i vardagen och för att träna upp läs- och skrivförmågan behövs extra stimulans och aktiva insatser. En form av sådan stimulans är författarträffar.

Internationella biblioteket hade i november 2004 haft ett sådant besök av *Graciela Montes* (Argentina), *Houshang Mouradi Kermani* (Iran), *Zvonimir Balog* (Kroatien) och *Eduard Uspenskij* (Ryssland).

Under sitt veckolånga besök i Stockholm träffade de barn i modersmålsklasser som hade förberett sig genom att läsa valda texter. De fick presentera sig själva och sina böcker, barnen kunde ställa frågor och diskutera med författarna. Författarna gjorde också ett antal studiebesök på lämpliga institutioner som t.ex. Svenska barnboksinstitutet, Svenska barnboksakademin och Författarförbundet samt träffade svenska författarkollegor. Ett öppet seminarium arrangerades där alla de inbjudna författarna deltog och berättade om sina författarskap samt om barn- och ungdomslitteraturen i sina hemländer. Detta seminarium riktade sig främst till bibliotekariér, lärare, förlag och personen som arbetar med barn- och ungdomslitteratur.

Internationella biblioteket har till i slutet av november 2005 bjudit in dessa fyra författare:

Zhang Zhilu föddes 1945 i Beijing. Han har skrivit ett stort antal romaner och noveller för barn och ungdom som publicerats både i Kina och på Taiwan. *Zhang Zhilu* har vunnit en mängd priser. I hans produktion finns både humoristiska berättelser, vardagsskildringar och ungdomsromaner där huvudpersonerna lika gärna är flickor som pojkar. *Feifa zhihui* har vunnit ett av Kinas största barnbokspriser, gått som radioföljetong och filmatiserats.

Cheewan Wisasa är en av Thailands mest kända barnboks författare och illustratörer. Han har också skrivit böckerna om ankan *Ileng Keng Kong*. Han har engagerat sig i barnboksproduktionen tillsammans med andra medarbetare i *Amarin* bokförlags barnboksavdelning för att försöka få fram billigare böcker.

Behiç Ak är född i Samsun 1956. Han har skrivit och illustrerat flera barnböcker i Turkiet, Tyskland och Japan. *Ak* är utbildad arkitekt. Han har också skrivit teaterpjäser och gjort dokumentärfilmer, samt är välkänd som serietecknare för ungdomar.

Rachna Gilmore föddes i Indien och bodde i Bombay och flyttade till London med sin familj när hon var fjorton år. I dag bor hon med sin familj i Ottawa. *Gilmore* fick en storartad framgång med sin första bok *My Mother is Weird*. Hon är en mångsidig barn- och ungdomsförfattare. 1999 fick hon Governor General's Award för sin bok *A Screaming Kind of Day*.

Internationella biblioteket ämnar årligen arrangera liknande författarträffar.

Medverkande i idéskriften

Sigute Ach. Illustratör från Litauen. Har gjort bilderna till Landsbergis Dominic, den förälskade hästen. Kommer till bokmässan i Göteborg 2005.

Behiç Ak. Barnboksförfattare och illustratör från Turkiet. Ännu ej översatt till svenska. Kommer till internationella barnboksveckan i Stockholm i november 2005.

Rioji Arai. Barnbokskonstnär och författare från Japan. Har givit ut mer än femtio böcker. Ingen är ännu översatt till svenska. Fick tillsammans med Philip Pullman Astrid Lindgren- priset 2005. Kommer till bokmässan i Göteborg 2005.

Maria Bergstrand. Bibliotekarie på Barnängens världsbibliotek. Ordförande i Svensk biblioteks-förenings specialgrupp för Afrika, Asien och Latinamerika. Webbansvarig för www.macondo.nu

Anna Gustafsson-Chen. Bibliotekarie på Internationella biblioteket. Översättare från kinesiska – och engelska. Skribent. En av initiativtagarna till nya barnboksförlaget Trasten.

Sven Hallonsten. Bibliotekarie på Barnängens världsbibliotek. Projektledare för Macondo. Redaktör för Den hemliga trädgården, 2004 och idéskriften 2005.

Maria Herngren, tjänstledig redaktör för tidningen Fönstret, författare (en av tre bakom pseudonymen Emma Vall), medlem av styrelsen för BUS (Barn och ungdomssektionen av Författarförbundet).

Britt Isaksson, barnkulturskribent, översättare, författare. Har bl.a. gett ut Tjocka böcker och tunna, En bok för alla 2001. Författare till texterna i Macondo Barn och Den hemliga trädgården.

Kerstin Jonsson. Översättare, lärare och skribent. Har tillsammans med Oscar García givit ut boken SISA – kichwaflickan från Amazonas, UBV 2002.

Vytautas V. Landsbergis. Barnboksförfattare från Litauen. Hans mest kända bok Dominic, den förälskade hästen har översatts till engelska och utges på svenska 2006. Kommer till bokmässan i Göteborg 2005.

Ana Maria Machado. Barn- och ungdomsboksförfattare från Brasilien. Fick H C Andersen-priset 2000. Fem av hennes många böcker har översatts till svenska, bl.a. En nästan bakvänd historia, Hjulet 2002. Lanserade begreppet Den hemliga trädgården. Se vidare www.macondo.nu/barnmeny.htm.

Sonia Nimr. Barnboksförfattare och storyteller från Ramallah, Palestina. Medförfattare till Elisabeth Lairds uppmärksammade bok A little piece of ground, 2003.

Vagn Plenge. Dansk barnboksförläggare på förlaget Hjulet, som också ger ut böcker på svenska. Översättare.

Jorge Sanzol. Barnboksillustratör från Argentina. Har gjort bilderna till Ema Wolfs Los imposibles

Véronique Tadjó. Barnboksförfattare och illustratör från Elfenbenskusten, numera bosatt i Johannesburg, Sydafrika. Gjorde flera illustrationer till Mandelas Sagobok (på svenska 2003). Omslagskonstnär till Nätverket Den hemliga trädgårdens båda häften.

Matilda Wallin. Bibliotekarie på Internationella biblioteket i Stockholm. Samordnare av Nätverkets deltagande på Bokmässan i Göteborg 2005. En av initiativtagarna till nya barnboksförlaget Trasten.

Ema Wolf. Barnboksförfattare från Argentina. Har skrivit ett 40-tal böcker, bl.a. Los imposibles, 1998. Ingen är ännu översatt till svenska. Prisbelönt tillsammans med Graciela Montes för boken El turno del escriba, 2005.

Ett stort tack till skriftens alla författare, skribenter, illustratörer och översättare som välvilligt bidragit med material. Ett särskilt tack går till **Sida, Svensk Biblioteksforening** och **Svenska Institutet** som på olika sätt ekonomiskt stött utgivningen av Den hemliga trädgården – stigar och spår.

Si.
Svenska institutet

NOMINERADE KANDIDATER TILL 2005 ÅRS PRIS

Lloyd Alexander • David Almond • **Ryôji Arai** • Meshack Asare • Lesley Beake • Evangeline Ledi Barongao • Quentin Blake • Ruskin Bond • Anthony Browne • John Burningham • Betsy Byars • Cecil Bødker • Eric Carle • Aidan Chambers • Carll Cneut • Babette Cole • Susan Cooper • Niki Daly • Peter Dickinson • Berlie Doherty • Tzeni Drosou • Horst Eckert (Janosch) • Fam Ekman • Eva Eriksson • Wolf Erlbruch • Marie-Louise Gay • Maria Gripe • Lia Hadzoupolou Karavia • Tormod Haugen • Torill Thorstad Hauger • Gudrun Helgadottir • Lennart Hellsing • Tony Hickey • Russell Hoban • Shirley Hughes • Hannele Huovi • Peter Härtling • Louis Jensen • Diana Jones Wynne • Gennadi Kalinovskij • Maira Kalman • Dorte Karrebaek • Kestutis Kasparavicius • Guus Kuijer • Kirsi Kunnas • Alexis Kyritopoulos • Madeleine L'Engle • Angela Lago • Michèle Lemieux • Barbro Lindgren • Jean Little • Kristina Louhi • Lois Lowry • Ana Maria Machado • Michèle Magorian • Margaret Mahy • John Marsden • David McKee • Gcina Mhlope • Sergey Mikhalkov • Bart Moeyaert • Najeeb Nabwani • Ellen Niit • Uri Orlev • Violeta Palcinskaitė • Surekha Panandikar • Yolanda A Paterakis • Katherine Paterson • Roberto Piumini • Claude Ponti • **Philip Pullman** • Inger och Lasse Sandberg • Irmelin Sandman Lilius • Ibrahim Sonallah • Ib Spang Olsen • Ulf Stark • Marlenka Stupica • Marija Lucija Stupica • Colin Thompson • Gilles Tibo • Anna Clara Tidholm • Edvard Uspenskij • Angeliki Varela • Anne-Cath Vestly • Ilon Wikland • Lisbeth Zwerger • Bibiana, The International House of Art for Children • Estonian Children's Literature Information Centre • IBBY International • International Youth Library Munich • Organisation "Banco del Libro" • Stichting Lezen (Reading Foundation) • Tamer Institute • Tokyo Children's Library • Women's Literary Society • Association of Writers & Illustrators (AWIC) "Children's Library Project" • A Bookbus in Nicaragua • Blue bag (Educational programme) • Dafdaf (Website) • Illusafrika • LEM Campaing & Travelling Trolley • Ljungby berättarfestivalen • Netlibris Activity • Pikinfestival • På samme hammel (Pulling Together) • Read to Me! – Nova Scotia Family Literacy Program • Stories from the Web • Storylines Festival – New Zealand Children's Writers • The Postal Libraries – Reading Book Project • LeVar Burton • Wendy Cooling • Jay Heale • Margaret Meek • Joanna Papuzinska • Geneviève Patte • Anne Pelowski • J.K. Rowling

Möt Ryôji Arai och Philip Pullman på bokmässan. Pristagarna medverkar i seminarier och samtal bl.a. på Internationella torget och Barnens Torg. Besök även ALMA:s utställning om pristagarna i samarbete med Den Hemliga Trädgården och litteraturprisets monter: C02:51.

LITTERATURPRISET TILL
ASTRID LINDGREN'S MINNE

År 1981: Björn Berg, Ingrid Vang Nerman, Ron Wiklund.

www.alma.se

Barnböcker, ungdomsböcker, bilderböcker, serier...
...intresserad? Du hittar allt du behöver på

Svenska barnboksinstitutet

I vårt bibliotek finns all världens facklitteratur och alla svenska barnböcker.

I vår tidskrift **Barnboken** kan du läsa analyser och recensioner och fördjupa dig i barnlitterära frågor. Prenumeration 105 kr/år; pg 40 42 58-6.

På vår webbplats finns bl.a. databasen ELSA med ämnesord över allt från minsta pekbok till tjockaste avhandling.

www.sbi.kb.se

Odengatan 61 | 113 22 STOCKHOLM tel 08-54 54 20 50 fax 54 54 20 54 info@sbi.kb.se

*"Om barnen inte läser annat än de vanligaste böckerna,
av de vanligaste författarna från de vanligaste kulturerna,
och från de vanligaste förlagen,
kommer det att fattas något i deras diet:
de blir svagare och mer mottagliga
för intellektuella sjukdomar."*

[Ana Maria Machado]